TÖB-DER

DANIŞTAY KARARLARINI UYGULAMAYAN

Milli Eğitim Bakanı Dengiz'i Mahkemeye Verdik

TÖB - DER Genel Merkez Avukatlarımızdan İlhan Dişçi, TÖB - DER Ankara Şubemiz üyelerinden Mahiye Morgül (Pekmezci) hakkındaki Danıştay Kararını uygulamayan Milli Eğitim Bakanı Orhan Dengiz'i maddi ve manevi tazminat isteği ile mahkemeye vermiştir.

Üyemiz Mahiye Morgül 'Pekmezci), 24.2.1972 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığınca müstafi sayılmıştı. Bakanlığın bu işlemini Danıştaya götüren avukatlarımız, Danıştay Beşinci Dairesi tarafından 19.2.1973 tarihinde verilen yürütmeyi durdurma kararının uygulanması için 21.6.1973 günü Milli Eğitim Bakanlığına başvurmuşlardır. Bakanlığın Danıştay kararını aradan geçen zaman içinde uygulamaması üzerine avukatımız Dişçi, 30.7.1973 tarihinde Noter aracılığıyla Bakan Dengiz'e bir ihtarname çekmişti. Bu ihtarname üzerine de Danıştay kararını uygulamayan Dengiz aleyhine avukatımız Dişçi, 15.1.1974 günü Ankara Asliye Hukuk Hakimliğine dava açmıştır. Dişçi'nin dava dilekçesinde özetle şöyle denilmektedir :

1 — Davacı Mahiye Pekmezci, Nevşehir Lisesinde

(Devamı Sayfa 22'de)

başyazı

Meyak ve Öyak Girişimleri

Uzun bir süreden beri, arkadaşlarımız ısrarla «Meyak - Öyak» üzerinde durmamızı, hiç değilse bir açıklamada bulunmamızı isterler. Oysa, biz de açıklamayı, esas girişimcilerinden beklemiştik. Uygulamadaki çehresinin gün ışığına çıkmasını istemiştik. Beklememiz boşuna oldu.

Sosyal kurumları değerlendirirken, onların romantik amaçları üzerinde durmaktan ziyade, söz konusu sosyal kurumları meydana getiren, onları gerekli kılan şartlarla, amaçlarını gerçekleştirecek kadrolar üzerinde durmaya mecburuz. Yani böylesine ekonomik sosyal kurumlara neden ihtiyaç duyulmuştur? Bu kurumlar hangi sosyal kesime ya da hangi sosyal sınıfın çıkarı doğrultusundadır? Ve bu kurumları yürütecek, amaçları gerçekleştirecek kadrolar kimlerden ve hangi kategorilerden oluşacaktır?

Bir ekonomik - sosyal kurumun adı ne olursa olsun, gerçek niteliği hakkında bir fikre varabilmek, en azından bu sorulara verilecek cevaplara bağlıdır.

Her sözümüzde politik bir yan arayan ilgililere hemen duyuralım ki, «Meyak - Öyak» konusu bizi ve tüm üyelerimizi yakından ilgilendiren ekonomik ve sosyal bir konudur. Biz, bu konu üzerinde meslekdaşlarımızı açıklığa kavuşturmakla yükümlüyüz. Yani, herhangi bir siyasal amacımız yoktur.

(Devamı Sayfa 23'de)

BU SAYIDA

Başyazı : Meyak Öyak Girişimleri 1
Genel Merkezden Şubelere 2
Şubelerimizden Haberler 6
Haberler 7
Kıyım... Kıyım... Kıyım... 8
Ölüm Adın Kalleş Olsun 9
Mehmet KOÇ
Atatürk ve Atatürkçü Öğretmenlere Karşı Sürdürülen Düşmanlığın Kökeni 10
H. Basri AYDIN
Ülkücü Bir Bakan 11
M. Rauf İNAN
Hukuk Kavramı 14
Avukat Halit ÇELENK
Feodal Toplum 15
Edebiyat Ödülleri 17
Hikmet ALTINKAYNAK
Umut 20
Nazım HİKMET
Olağanüstü Dönemin Kültür Hayatımıza Getirdiği Yozlaşmalar 21
Bize Gelen Yayınlar 24

genel merkezden şubelere

ŞUBELERİMİZE ÖNEMLE DUYURULUR

Tüm TÖB - DER Şube Başkanlarımızın (ya da şube yönetim kurullarının seçeceği bir temsilci), Bölge Temsilcilerimizin, Danışma Kurulu Üyelerimizin ve TÖB - DER Genel Merkezi Yönetim Kurulunun katılacağı ve aşağıdaki konuların ele alınacağı toplantı 7-8 Şubat 1974 günleri Ankara'da Gazi Mustafa Kemal Bulvarı 30/A numaradaki Güney Park Gazinosunda yapılacaktır.

Şubelerimiz, toplantıya katılacak temsilcilere ait aşağıdaki bilgileri, bir adet vesikalık fotoğrafla birlikte, en geç 5 Şubat 1974 gününe kadar posta ile ya da elden Genel Merkezimize göndermelidirler.

a) Adı - Soyadı :

b) Şubedeki Görevi :

c) Doğum Tarihi :

ç) Görev Adresi :

e) Temsil Ettiği Şube :

TOPLANTIDA ELE ALINACAK KONULAR :

1. AÇIŞ KONUŞMASI (Ali Bozkurt, TÖB - DER Genel Başkanı)

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 10

2. AZ GELİŞMİŞ ÜLKELERDE ÖĞRETMENLİK MESLEĞİNİN FONKSİYONU VE ÖĞRETMENİN UYANDIRMA GÖREVİ (Hamdi Konur, TÖB - DER Yönetim Kurulu Üyesi).

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 10.30

3. ÖĞRETMEN ÖRGÜTÇÜLÜĞÜNÜN KISA TARİHÇESİ VE ÇAĞDAŞ ÖRGÜT ANLAYIŞI (Ali Kaymak, TÖB - DER Ankara Şubesi Üyesi)

Günü : 7 Şubat 1974 Saat : 14.00

4. MEMURLARIN VE ÖĞRETMENLERİN ÖRGÜTLERİNDEKİ ANAYASAL VE YASAL HAKLARI (Avukat Halit Çelenk, TÖB - DER Hukuk Bürosu Müdürü)

Günü : 8 Şubat 1974 : 9.30

5. TÖB - DER ŞUBELERİNİN ÇALIŞMA İLKELERİ (Şaban Sezen, TÖB - DER Genel Sekreteri)

Günü : 8 Şubat 1974 Saat : 13.00

6. BİR DERNEK GENEL KURULU NASIL YÖNETİLİR? (Avukat H. Cemal Başbay)

Günü : 8 Şubat 1974 Saat : 15.00

Yukarıdaki konular, hazırlayıcıları tarafından toplantıya sunulduktan sonra, aynı konularda, toplantıya katılanlara da görüşlerini ortaya koymaları için söz verilecektir. Bu bakımdan, arkadaşlarımızın toplantıya hazırlıklı gelmeleri gerekmektedir.

Bütün şubelerimize, Bölge Temsilcilerimize ve Danışma Kurulu üyelerimize duyurulur. Saygılarımızla.

*

DANIŞMA KURULUMUZ 9 ŞUBAT'TA TOPLANACAK

TÖB - DER Danışma Kurulumuz, Yönetim Kurulumuz ile birlikte, 9 Şubat 1974 günü toplanacaktır. Danışma Kurulumuzun bu toplantısında, 7-8 Şubatta yapılacak toplantının da değerlendirilmesi yapılacaktır.

DOĞU VE GÜNEYDOĞU'DA YAPILACAK BÖLGE TOPLANTILAMIZ

Yönetim Kurulumuz, bölge temsilcilerine de danışarak, önümüzdeki şubat ayında dinlenme tatilinden yararlanarak, bazı doğu ve güneydoğu şubelerimizi kapsayan bölge toplantıları yapmaya karar vermiştir.

Bölge toplantılarında, öğretmen ve örgüt sorunları, örgüt çalışmalarımız görüşülecek, eleştiriler değerlendirilecek ve üyelerimizin istekleri saptanacaktır.

Zaman ve ulaşım güçlükleri nedeniyle böyle bir olanak oldukça zor ele geçtiğinden, bu toplantılarımızın değeri daha da artmaktadır. Ancak toplantıların yararı şubelerimizin ve üyelerimizin katılma oranına bağlıdır.

Bu nedenle görevli arkadaşlarımızın gereken titizliği gösterip üye ya da üye olmayan tüm arkadaşlarımızın katılmalarını sağlamalarını dileriz.

Aşağıda toplantıların yeri, gün ve saatı, katılacak şubeler gösterilmiştir.

TOPLANTI YERİ	GÜNÜ	SAATI	KATILACAK ŞUBELER
1 — ELAZIĞ	11 Şubat 1974	13.00	Elazığ, Baskil, Keban, Palu, Tunceli, Mazgirt, Nazımiye, Ovacık, Pülümür, Malatya, Akçadağ, Arapkir, Arguvan, Doğanşehir, Hekimhan, Yeşilpınar.
2 — DİYARBAKIR	11 Şubat 1974	13.00	Diyarbakır, Ergani, Hazro, Silvan, Mardin, Derik, Kızıltepe, Midyat, Savur, Urfa, Birecik, Hilvan, Siverek, Süruç, Viranşehir.
3 — BİNGÖL	12 Şubat 1974	13.00	Bingöl, Kığı, Karakoçan.
4 — SİİRT	12 Şubat 1974	13.00	Siirt, Batman.
5 — MUŞ	13 Şubat 1974	13.00	Muş, Varto, Bulanık, Tatvan, Bitlis.
6 — VAN	13 Şubat 1974	13.00	Van, Erciş, Başkale, Hakkari, Çukurca, Uludere.

SABAHATTİN ALİ HİKÂYE YARIŞMASI SONUÇLANDI

YEDİ ADIMLAR Dergisinin açmış olduğu Sabahattin Ali hikâye yarışması sonuçlandı. 1973 Yılı başlarında açılan yarışmaya, 16'sı öğretmen olmak üzere, 70 hikâyeci katıldı. Bekir Yıldız, Leyla Erbil, İrfan Yalçın, Metin İlkin ve Orhan Suda gibi devrimci yazarlardan oluşan jüri, 15.12.1973 günü toplanarak, öyküleri titizlikle inceleyip ödül alacak yazarları seçtiler. Buna göre:

ZEHRA TUNÇ (TÖB-DER'li öğretmen) **Kibritler** adlı öyküsüyle birinci, MEHMET BAŞARAN (TÖB-DER'li öğretmen) **Ayrılanmak** adlı öyküsüyle ikinci, AHMET SAY (Gazeteci) **Kara Lastiğin Mutsuzluğu** adlı öyküsüyle üçüncü olmuşlardır. Ayrıca DURAN YILMAZ'ın (TÖB-DER'li öğretmen) **Yurt Yeri**, Hasan Kıyafet'in (Tutuklu TÖB-DER'li öğretmen) **Baraç** adlı öyküleri övgüye değer görülmüşlerdir.

Derece alan ve övgüye değer görülen öykülerin tümü Yeni Adımların ocak sayısında çıkmıştır. 5 TL. karşılığında Yerebatan Cad. 43/5 Cağaloğlu, İstanbul adresinden sağlanabilir.

Derece alan öğretmenlerimizi kutlar, Yeni Adımlar Dergisinin her zaman izlenmesini salık veririz.

Çorlu'da Bölge Toplantısı Yapıldı

Edirne, Uzunköprü, Keşan, Meriç, Kırklareli, Vize, Saray, Çerkezköy, Gelibolu, Hayrabolu ve İstanbul şubelerimizden birer gurup arkadaşlarımızla Genel Başkan Ali Bozkurt, genel sayman yardımcısı Ömer Aydın, danışma kurulu üyeleri Süleyman Üstün Ali Şimşek ve Tunca Kartal'ın katıldığı Trakya bölge toplantısı. 6.1. 1974 günü Çorlu'da yapıldı.

Çorlu Şube Başkanı Muzaffer Akdere'nin açış konuşmasından sonra, danışma kurulu üyesi ve bölge temsilcisi Süleyman Üstün toplantı yönetmenliğine getirilmiştir. Üstün'ün yönetmenliğindeki toplantıda çevre şubelerden gelen üyelerimiz, örgütlenme sorunları üzerinde görüş ve eleştirilerini dile getirmişlerdir.

İlk sözü alan Uzunköprü Şube Başkanı İbrahim Soy'an, «Bölgemizde örgütlenmenin yavaş olması bizi çok üzmüştür. Bunun başlıca nedeni, baskılar ve baskıların öğretmen arkadaşlar üzerindeki olumsuz etkileridir» demiştir.

Vize şubesi üyesi Hasan Sıtkı Aydın, Vize şubesinin sayıca güçlü olduğunu, bunu nedeninin, örgütlenmede ilköğretim müdürü Halit Köprü'nün faal görev alması olduğunu belirtmiş ve «Bir çok yerlerde idarecilerin baskı ve engelleme çabaları örgütlenme hızını yavaşlatmaktadır. Bize düşen şey, bu baskı ve engellemelere karşı birleşmek ve korkuları aşıp, adam sen deciliği bırakıp, var gücümüzle çalışmaktır» demiştir.

Saray şubemiz üyesi Cevdet Akça, bir çok yerde yerel örgütlerin var olduğunu ve bu örgütlerin tüm öğretmenlerin örgütlenmesini engelleyen en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemiştir.

Daha sonra söz alan Meriç şubemizden İlyas Özmen «Öğretmen kitlesi olarak sayısız sorunlarımız vardır. Bu sorunlara sahip çıkan öğretmen sayısı ise çok düşüktür. Bazı arkadaşlar «TÖS bize ne kazandırdı ki TÖB - DER ne kazandırsın» demektedirler. Bu görüş yanlıştır. Dağınık olduğumuz sürece hiç bir sorunumuzu halledemeyiz. Makam hırsını ve bana değmeyen bin yaşasın zihniyetini yıkmalı, bizce esas olan şeyin öğretmenlik olduğunu unutmayarak, meslek onurumuza sahip çıkmalıyız» demiş ve bu tür toplantılara parasızlık yüzünden uzak yerlerdeki öğretmen arkadaşların katılamadığını söyliyerek. toplantıların her ilde yapılmasını önermiştir.

İstanbul şubemiz başkanı Erdal Altan önümüzdeki sorunların örgütlenme ve eğitim olduğunu belirterek, yerel örgütlere karşı kesin tavır alınmasını istemiş, TÖB - DER'in güç zamanların örgütü olduğunu belirterek «Dernekler yasası çok dar bir zihniyetle hazırlanmıştır. Öğretmenler çok büyük görevler yapmışlardır. Öğretmen ve kuruluşunun bu denli göze batması başarılı işler yapmasındandır. Gün gelecek, engelleyici yasalar kalkacak ve TÖB - DER yeni boyutlara ulaşacaktır.» demiştir.

Çorlu şubemiz üyesi Dündar Us, haber bülteninin, ilerici basının tek haber kaynağı olduğunu belirterek, öğretmenle ilgili her tür habere bültende yer verilmesini istemiştir.

Yine Çorlu şubemiz üyesi Mustafa Çarıkçı, TÖB - DER'in öğretmen örgütlenmesinde bir aşama olduğunu belirterek; demokratik haklarımızı alma yolunda yasal sınırlar içinde mücadele etmemiz gereğini savunmuştur. Uzunköprü şubemiz üyesi Süleyman Uysal ise, tümü dar gelirli olan öğretmenlerin dayanışmalarının şart olduğunu, kıyılan öğretmenlere sahip çıkılması gereğini belirtmiş ve öğretmen cezalarında af kapsamına alınması için çalışılmasını istemiştir.

Daha sonra söz alan İstanbul şubemiz üyesi Volkan Durasıllı yurt sorunları ile meslek sorunlarının birbirinden ayrılamıyacağını belirterek «Meslek ve yurt sorunlarının çözümü için mücademe etmenin tek yöntemi örgütlenmektir. Bu nedenle örgütlenmeye ve örgüt içi eğitime hız vermeliyiz.» demiştir.

Çevre şubelerden gelen üyelerimizin konuşmalarından sonra söz alan Üstün; «Bir yanda Atatürk'ün özlemini duyduğu bir Türkiye, bir yanda bugün üzülerek gözlemlediğimiz geri bıraktırılmış Türkiye var. Biz, halkımıza soyulduğunun bilincini götüreceğiz. Çalışmalarımız açık ve yasal sınırlar içindedir. Bu nedenle korkmuyoruz, korkmıyacağız. Gerçekleri söylemek suç değildir. Halkımıza ters düşmeden ve halkımızla bütünleşerek mücadele edeceğiz.» diyerek sözü genel başkana bıraktı.

Genel başkanımız Ali Bozkurt iki saate yakın konuşmasında tüm konuşmacıların sorularını yanıtlıyarak, örgütümüzün çalışmaları ve politikası hakkında geniş bilgi vermiştir.

Örgütlenmenin yavaş olmadığını söyliyen Bozkurt «İmzasız veya bir iki imzalı yalan ihbarlarla öğretmen kıydığı halde, 500-600 imzalı veli, vatandaş dilekçelerine aldırmayıp öğretmeni yerine vermeyen, hatta hiç görev vermiyen bir yönetim karşısında örgütlenme yavaş değil, tersine hızlıdır» demiştir.

Daha sonra Türkiye öğretmenlerinin örgütlenmedeki bilincine değinen genel başkanımız, ülkemizdeki öğretmen örgütçülüğünün kısaca tarihçesini anlatarak, emperyalizme karşı 1919 yılı mayısında İstanbul Sutanahmet meydanında yapılan mitingin o zamanki öğretmen örgütü tarafından düzenlendiğini söylemiştir. Kurtuluş savaşında Anadoluya adam ve silâh kaçırılmasında etkinlik göstererek Atatürk'ün takdirini toplayan devrimci öğretmenleri sindirmek kimsenin başaracağı iş değildir» demiştir.

TÖB - DER'li öğretmenlerin niteliğini belirten Bozkurt «TÖB - DER üyesi öğretmenler, çevrelerinin en çalışkan kişileri olmalıdır. Görevini yapmıyan, gereksiz yere okulunu kapatan, rapor alarak görevine gitmeyen, halkın inançlarına ters düşen, arkadaşlarını yalan yere ihbar eden, kendini içkiye, kumara veren, kısacası bazı politika esnafı gibi gavurca yaşayıp, müslümanca nutuk çeken öğretmenler TÖB - DER'li olamazlar.» diyerek sözlerini bitirmiştir.

UYSAL YENİPAZAR ŞUBEMİZDE

Yönetim Kurulumuzun kararı üzerine Genel Başkan Yardımcımız Musa Uysal, 1.1.1974 günü Yenipazar Şubemiz üyelerinin tayin ettiği mutemedin Kaymakam tarafından kabul edilmemesi üzerine üyelerimiz maaşlarını zamanında alamamışlardır. Genel Merkezimize başvuran şube yöneticileri zamanında alınamıyan maaşlar yüzünden üyelerimizin mağdur olmaması için yardım istemişti. Bunun üzerine Yönetim Kurulumuz Yenipazar Şubemiz üyelerine verilmek üzere Uysal aracıyla 20 bin TL. gönderilmesine karar vermiştir. Yenipazar'da şubemiz üye, yöneticileriyle ve Kaymakamla görüşen Uysal, mutemetlik sorununun çözümlenmesini sağlamış ve üyelerimiz kendi seçtikleri mutemetten bir iki gün gecikmeyle de olsa maaşlarını almışlardır. Genel Merkezimizin Yenipazar şubemiz üyelerinin zamanında alınamıyan maaşları yüzünden üyelerimize yapmış olduğu yardım çevrede çok olumlu karşılanmıştır.

BURHAN BİBER MUCUR'DA

Genel Sekreter yardımcımız Burhan Biber, kuruluşu yenilenen Mucur Şubemizi incelemek için 26.12.1973 günü Mucur'a gitmiştir.

Yönetici ve üyelerle görüşen Biber, şubemizin ve üyelerin isteklerini saptamıştır.

BURHAN BİBER DÖRTYOL'DA

Biber, 4.1.1974 günü TÖB - DER Dörtyol Şubemize gitti. Biber'e bu gezisinde Bölge Temsilcimiz Mehmet Alıç da katıldı. Dörtyol'da ve üyelerimizin yoğun olduğu Kuzuculu'da şubemiz mensuplarıyla görüşen Biber, şubemizin sorunlarını üyelerle birlikte görüşerek çözüme kavuşturdu.

ÜSTÜN VE KARTAL'IN ÇALIŞMALARI

Danışma Kurulu üyelerimiz ve Marmara Bölge Temsilcilerimiz Süleyman Üstün ve Tunca Kartal, bölgelerinden bulunan şubelerimize giderek şubelerin yönetici ve üyeleriyle görüşmüşler ve şubelerimizde çeşitli çalışmalar yapmışlardır.

Üstün ve Tunca'nın çalışmaları özetle şöyledir :

1. 22.12.1973 günü TÖB - DER Tekirdağ Şubemizin kongresini izleme, şube yöneticileri ve üyelerle görüşme, şubenin sorunlarını saptama.
2. 23.12.1973 günü TÖB - DER Keşan Şubemizi ziyaret, Şubenin üye sayısını artırma konusunda çalışmaların gözden geçirilmesi, «TÖB - DER'li Öğretmen Tipi» üstünde tartışma, şube çalışmalarının bir programa bağlanması.
3. 23. 12.1973 günü Malkara Öğretmenler Derneği'ni ziyaret, dernek yöneticileriyle TÖB - DER Şubesinin kurulması konusunda ön görüşme ve çalışmalar.
4. 28.12.1973 günü İpsala'yı ziyaret, TÖB - DER Şubesinin yeniden kurulup, çalışmalara başlaması konusunda öğretmenlerle görüşme ve olumlu sonuç.
5. 29.12.1973 günü TÖB - DER Enez Şubemizi ziyaret, şube çalışmalarının göden geçirilmesi, şube çatısı altında öğretmenlerin tam bir birlik ve dayanışma içinde oluşunun ve şube çalışmalarının örnek oluşunun saptanması.
6. 30.12.1973 günü TÖB - DER Uzunköprü Şubemizi ziyaret, Şubenin her bakımdan iyi çalışan, kayıtlarını düzenli tutan, üye sayısını artıran bir şube oluşunun saptanması, şube yönticileriyle görüşme.
7. 31.12.1973 günü TÖB - DER Meriç Şubemizi ziyaret, şube yöneticileriyle görüşme, şubenin yeni kurulmasına rağmen hızla gelişmesinin saptanması.
8. 31.12.1973 günü Çerkezköy'de öğretmenlerle görüşme, şubenin açılması için çalışma.

ÖĞRETMEN SORUNLARI SENATO'DA

Antalya Senatörü Reşat Oğuz, Kubilay'ın gerici güçler tarafından öldürülüşünün 43. yıldönümü dolayısı ile Senato'da gündem dışı bir konuşma yaparak, eğitim sorunlarımızın tam bir çıkmaz içinde olduğunu söylemiştir. Oğuz konuşmasında özetle şunları demiştir :

«Bugün yurtta orta dereceli okullarımızdaki öğretmensizlik had safhaya gelmiştir. Ortaokul ve liselerimizdeki çocuklarımızı okutacak öğretmen yoktur. Büyük illerin lise ve ortaokul öğretmenleri, özel okullara, hatta dershanelere kayarken, Anadolu, özellikle Doğu Anadolu «öğretmen, öğretmen» diye adeta feryat halindedir. Heyetler öğretmen istemek için Millî Eğitim Bakanlığının merdivenlerini adeta aşındırmaktadır.»

«...Dokuz ay önce, sayın Millî Eğitim Bakanının Başkanlık yaptığı bir toplantıda, Ortaöğretim Genel Müdürü, «7 500 adet ortaöğretim öğretmenine ihtiyaç bulunduğu» hususunu sayın Bakanın sorusuna cevaben arzetmişti. Bu ihtiyaç bugün adeta çığlaşmıştır, mevcuda 350 ortaokul daha katılmıştır.»

«...Eskiden beri süregelmekte olan bir espiri vardır; yeni açılan okullara öğretmen bulunmadığı zaman derler ki : «Bir müdür, bir mühür vardır ve okul açılmıştır». Ama şimdi ilgililer ifade ederler ki, «mühür var, müdür yok, öğretmen kıtlığı içindeyiz.»

«...Seçim bölgelerimizden gelen tazyike mukavemet gösteremiyerek durmadan okul açıyoruz, ama öğretmeni nasıl bulacağız düşünmüyoruz.»

«...Türkiye Cumhuriyetinde en çok ihmale, hatta en çok gadre uğrayan kesim öğretmen topluluğudur.

«Öğretmenin bir memur statüsü içinde mütalâa edilmesi idarenin büyük hatasıdır.

ŞUBELERİMİZDEN HABERLER

ŞENKAYA ŞUBEMİZ DE KAYYIM DA BULUNAN TÖS MALLARINI ALDI

TÖB-DER Şenkaya Şubemiz de Kayyımda bulunan TÖS Şenkaya Şubesinin mallarını Şenkaya Asliye Hukuk Mahkemesine başvurarak almıştır Bilindiği gibi, TÖS Yürütme ve Yönetim Kurulları 6.9.1971 tarihinde ortak bir toplantıda 153 sayılı kararla TÖS Genel Merkezinin ve şubelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz mal ve demirbaşlarının TÖB-DER'e hibe yoluyla devredilmesine oybirliği ile karar vermişti. Bu karara dayanarak TÖB - DER Şubeleri Kayyımlara teslim edilmiş bulunan TÖS Şubelerine ait malları almaktadırlar.

TÖB — DER KARAKOÇAN ŞUBEMİZ YÖNETİCİLERİMİZ İÇİN KARAR

TÖB - DER Karakoçan Şubemiz yöneticilerinden Niyazi İlgazi. Musa Artam, Yusuf B. Şadioğlu, Hasan Tuan ve Şaziye Artam haklarında «yolsuz para toplama ve harcama» iddiasıyla savcılık tarafından açılmış bulunan soruşturma sonuçlanmıştır. Savcılık şubemizin eski yöneticileri hakkında kovuşturmaya yer olmadığına ve şubemizin defterlerinin geri verilmesine karar vermiştir.

Şube yöneticilerimiz hakkında yapılan bir ihbar üzerine soruşturma açılmış ve şubenin defterlerine elkonularak şube bir süre kapatılmıştı.

YEREL DERNEKLER ÖRGÜTÜMÜZE KATILIYOR

Yurdun çeşitli yerlerindeki yerel dernekler, yaptıkları olağan ve olağanüstü genel kurullarında aldıkları kararlarla kendilerini feshederek örgütümüze katılmaya devam etmektedirler.

Son olarak, 10.12.1973 günü yaptığı genel kurul toplantısında kendini fesheden Erzurum Şenkaya Öğretmenler Derneği de Şenkaya'da kurulan şubemize katılmaya karar vermiştir.

DİNAR'DA MAAŞLAR ÖDENMEDİ

TÖB - DER Dinar Şubemizden aldığımız habere göre, öğretmenlerin Ocak 1974 ayı maaşı zamanında ödenmemiş ve öğretmenler bayramda sıkıntı çekmişlerdir..

ŞUBELERİMİZ DENİZLİ'DE TOPLANDI

TÖB - DER Denizli, Selçuk, Tavas, Çal, Muğla, Kale Şubelerimizin yönetici ve üyelerinden katıldığı söyleşi toplantısı 7.1.1974 günü saat 10.00 da Denizli'de yapıldı. Toplantıya Genel Sekreterimiz Şaban Sezen, eski genel sekreterlerimizden Avni Aytan. Bölge Temsilcimiz ve Danışma Kurulu üyemiz Ahmte Fuat Özkan da katıldılar. Toplantıda söz alan arkadaşlarımız TÖB - DER Şubelerinin karşılaştığı sorunları ve bunları çözüm yolları ile TÖB - DER'in geliştirilip güçlendirilmesi konularında durdular. Genel Sekreter Sezen, TÖB - DER çalışmaları hakkında bilgi verdi.

İSKENDERUN, OĞUZELİ VE BESNİ ŞUBELERİMİZDE AŞIKLAR GECESİ

TÖB — DER İskenderun Şubemizin düzenlemiş olduğu aşıklar gecesi, 22.12.1973 günü yapıldı. Kalabalık bir öğretmen ve halk kitlesi tarafından ilgi ve coşku ile izlenen geceye halk ozanlarından İhsanî, Şah Turna, Kul Yamani, Kul Gürmani ve Aşık Biçare katıldılar. Gecenin yapıldığı binanın etrafında sıkı güvenlik tedbirleri alındı; polisler salondaki dinleyicilerin fotoğraflarını çektiler.

TÖB — DER Besni Şubemiz tarafından yapılan aşıklar gecesi, 30.12.1973 günü yapıldı. Geceye İhsanî ve arkadaşları katıldı. Şehir Sineması salonunda yapılan geceyi büyük bir kalabalık ilgi ile izledi.

TÖB — DER Oğuzeli Şubemizin düzenlediği aşıklar gecesi de 30.12.1973 günü yapıldı. Geceye Şah Turna, İsmail İpek, Meçhuli katıldılar. Büyük bir halk kitlesi tarafından izlenen gecede aşıklar dakikalarca ayakta alkışlandılar.

SAMANDAĞ ŞUBEMİZ DE TÖS MALLARINI ALDI

TÖB - DER Samandağ Şubemiz, ilgili mahkemeye başvurarak TÖS Samandağı Şubesine ait malları almıştır. TÖS Samandağ Şubesi Adana - Hatay İlleri Sıkıyönetim Komutanlığı tarafından kapatılmış ve şubenin malları ise kayyıma verilmişti.

URFA ŞUBEMİZİN BAŞARISI

TÖB - DER Urfa Şubemiz üyelerinin de çabaları sonunda Urfa İl Milli Eğitim Disiplin Kuruluna şubemiz üyelerinden Halil Akgül seçilmiştir. On yıldan beri Disiplin Kuruluna üye seçilen öğretmen yerel derneğin üyesi olup, bu yıl seçimi kazanamamıştır.

YEŞİLOVA ŞUBEMİZE ÇIKARILAN GÜÇLÜKLER

TÖB - DER Yeşilova Şubemiz, 26.12.1973 gününden itibaren Kaymakamlıkça bir hafta süre ile kapatılmıştır.

Ayrıca Yeşilova Kaymakamlığınca, şubemizin 7.1.1974 günü temsil ettirmek istediği «Sülüman Bacanak» adlı oyuna da izin verilebilmesi için oyuncuların onamlı fotoğrafları istenmiş ve ancak bundan sonra izin verilebileceği belirtilmiş verilen başvurma dilekçesi işleme konulmamıştır. Şubemize karşı bu olumsuz tutum üyelerimiz arasında üzüntü ve tepki ile karşılanmıştır.

haberler

GÜZELPINAR VE ŞAHİN TAHLİYLE OLDU

«Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi Davası» adıyla anılan ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 3. numaralı Askeri Mahkemesinde görülen 256 sanıklı davada yargılanan TÖB—DER Kartal Şubemiz üyelerinden Abbas Güzelpınar ve Selahattin Şahin, 20.12.1973 günü yapılan sorguları sonunda tahliye edilmişlerdir.

Güzelpınar ve Şahin, 2.9.1973 tarihinde gözaltına alınıp tutuklanmışlardı. Aynı davada yargılanan TÖB—DER Kartal Şubemiz eski başkanlarından Refet Özkan'ın tahliye isteği daha önce reddedilmişti.

DANIŞTAY DENİZ HAKKINDAKİ İŞLEMİ DURDU

Danıştay Beşinci Dairesi, 18.12. 1973 tarihinde TÖB-DER Eflani Şubemiz üyelerinden Hasan Deniz hakkındaki görevden uzaklaştırılma işlemini oybirliği ile durdurmuştur. Deniz, bundan bir süre «komünizm propagandası yaptığı ve anarşistleri övdüğü iddiasıyla» görevden uzaklaştırılmıştır.

DOSTLAR TİYATROSU'NDAN HABER

Dünya prömiyeri Türkiye'de yapılan ve geniş yankılar uyandıran, Orhan Asena'nın, Dostlar Tiyatrosu'nda sahneye konulmuş olan «ŞİLİ'DE AV» adlı yapıtı, Devlet Güvenlik Mahkemesi Savcılığınca koğuşturmaya uğramıştır. Oyunun ve ön oyunun teksti Savcılıkça incelenmek üzere alınmıştır.

Ayrıca, İstabul Emniyet Müdürlüğü 1. Şubesi tarafından tüm oyuncuların ve oyuna emeği geçen diğer kişilerin (Işık ve sahne teknisyeni dekoratör, fotoğrafçı, marangoz) nüfus cüzdanlarının suretleri ve ikametgâh senetleri alınmıştır.

ALOĞLU VE KANDEMİR TAHLİYE EDİLDİ

Bir yıla yakın bir süreden beri tutuklu bulunan TÖB-DER Mersin Şubemiz üyelerinden Ümit Aloğlu ile Mut Şubemiz üyelerinden Niyazi Kandemir yapılan sorguları sonunda 27.12. 1973 günü İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesince tahliye edilmiştilerdir.

DAYANIK BERAET ETTİ

TÖB-DER Milas Şubemiz üyelerinden lise matematik öğretmeni Ali Dayanık yargılanmakta olduğu Afyon Ağır Ceza Mahkemesinde yapılan duruşması sonunda beraet etmiştir. Dayanık Afyon Lisesinde çalışırken :

1. DEV-GENÇ'li dört üniversite öğrencisini sınıfına soktuğu,

2. Sınıfta sol propaganda yaptığı,

3. Cumhuriyet rejimi devlet ve hükümet aleyhinde konuşmalar yaptığı,

4. Öğretmenler odasında sık sık 'Mao'yu anlatmanın suç olmadığını altyapı değişikliğinin, Mao sistemlerinin geçerli olduğunu' söyliyerek aşırı sol propaganda yaptığı gerekçesiyle Afyon İl İdare Kurulu tarafından hakkında verilen lüzumu muhakeme kararı üzerine yargılanmaya başlamıştı.

SİLAHLANMA HARCAMALARI EĞİTİMİ AŞIYOR

Bundan bir süre önce Cenevre'de toplanan «34. Uluslararası Eğitim Konferansı» için Unesco'nun hazırladığı bir incelemede, dünyanın her yıl silahlanma için eğitimden daha fazla harcama yaptığı belirtilmiştir. 1970 yılında eğitime, 161 000 milyon dolar, askeri harcamalara ise 197 000 milyon dolar ayrılmıştır.

DÜNYADA OKUMA YAZMA ORANI

Unesco'dan bildirildiğine göre, 1950 ile 1970 yılları arasında dünyada okuma yazma bilmiyenlerin oranı % 44'den % 34'de düşmüştür, fakat nüfus artışı yüzünden okuma yazma bilmiyenlerin sayısı 700 milyondan 783 milyona yükselmiştir.

1973 ULUSLAR EĞİTİM ÖDÜLLERİ

Okuma yazma öğretiminde üstün çalışmalar gösteren Şili ve Tanzanya eğitimcilerine 1973 yılı uluslararası ödüller verilmiştir. 1973 Muhammed Rıza Pehlevi Ödülü, Şili'de uygulanan ve şimdi de Panama ve Bolivya'da denenen yeni öğretim yöntemleri geliştiren Emma Espina, Sergio Arevalo ve Arnulfo Rubilar'a verilmiştir. 250 000 kişinin 3 yıl içinde okuma yazma öğrendiği West Lake Region eğitim tasarısı Sovyetler Birliğinin verdiği 1973 Nadezhda K. Krupskaya Ödülü'nü almıştır.

Unesco Genel Başkanı René Maheu tarafından ödüller Uluslararası Okuma Yazma Günü olan 8 Eylülde, Yeni Delhi'de kazananlara verilmiştir.

kıyım...kıyım...kıyım...

EVRAK MEMURLUĞUNA VERİLDİ

TÖB-DER Kayseri Şubemiz üyelerinden ve Kahraman Maraş İlköğretmen Okulu Meslek Dersleri Öğretmeni Ş. Şelale Yıldız geçirdiği bir soruşturma sonunda, öğretmenilk görevinden alınarak, Kayseri Millî Eğitim Müdürlüğü evrak memurluğuna verilmiştir.

TUNCELİ'DEN BİTLİS'E SÜRGÜN

TÖB-DER Tunceli Şubemiz üyelerinden ve Tunceli Ovacık Yoğunçam Köyü Öğretmeni Mehmet Güngören, Tunceli İli Millî Eğitim Disiplin Kurulu kararıyla 5.11.1973 tarihinde **«...Öğrencilere devlete karşı gelme duygusu aşıladığı, evinde yasaklanmış kitap bulundurduğu, mevcut cumhuriyet rejimi aleyhine yıkıcı propaganda yaptığı ve eylemlerde bulunduğu»** iddialarıyla Bitlis'in Mutki İlçesi Çiftlik Köyüne sürülmüş ve bir yıl kıdem indirimi cezasına çarptırılmıştır.

Güngören, daha önce de bir ihbar sonucu Diyarbakır - Siirt İlleri Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp tutuklanmıştı. Güngören'in bu daki davası sürmektedir.

YAVUZELİ YATILI BÖLGE OKULUNDA SÜRGÜN

TÖB-DER Yavuzeli Şubemiz üyelerinden ve Yavuzeli Bölge Okulu Öğretmenlerinden Mehmet Mol, Nizip İlçesi Tatlıcak Köyünde Dürdane Kalyoncu, Nizip İlçesi Kocatepe Köyüne, Emin Demir Ateş, Islahiye Kozdere Köyüne ve Hasan Erkin Araban İlçesi Yolveren Köyüne sürülmüşlerdir. Öğretmenlerin sürülme nedenleri Okuldaki yolsuzluklara karşı çıkmaları ve TÖB-DER'e üye olmalarıdır. Bu öğretmenlere ayrıca birer günlük de maaş kesimi cesazı verilmiştir

BURDUR'DA SORUŞTURMA

TÖB—DER Burdur Şubemiz üyelerinden Ortaokul Müdür Yardımcısı Mehmet Erkul, İlköğretmen Müfettişleri Osman Uluçay, Yahya Kıvanç, Hacı Kahraman, Nazmi Öztürk ve Millî Eğitim Müdür Yardımcısı Mustafa Ercan haklarında, 2.12.1973 günü bir kahvede yapılan CHP toplantısını izledikleri iddiasıyla idari ve adli soruşturma açılmıştır.

İKİ ÜYEMİZ AĞIR CEZADA YARGILACAK

TÖB-DER Ardahan Şubemiz üyelerinden ve Ardahan Lisesi Öğretmenlerinden Mertali Ak ile ile Hatice Akçam haklarında komünizm propagandası yaptıkları iddiasıyla Savcılıkça Ağır Ceza Mahkemdesinde dava açılmıştır.

Bundan bir süre önce yapılan bir ihbar sonunda Ak ve Akçam'ın evlerinde arama yapılmış ve birbirlerine yazdıkları mektuplara el konulmuştur. Savcı üyelerimizin bu mektuplarla TCK'nunun 142/1. maddesine muhalefet ettiklerini iddia etmektedir.

EVİ BASILDI, EŞYALARI TAHRİP EDİLDİ

TÖB-DER Şereflikoçhisar Şubemiz üyelerinden ve Kaçarlı Köyü Öğretmeni Muzaffer Tekin'in kalmakta olduğu okul lojmanı, öğretmenin köyde bulunmadığı 31.12.1973 günü gecesi kimliği bilinmiyen kişilerce basılmış ve bütün eşyaları kırılmış, bıçakla delik deşik edilmiştir. Eve bir tornavida ile bir de tehdit mektubu bırakan saldırganlar öğretmenin eşine küfretmişler ve öğretmeni komünistlikle itham ederek siyasetle uğraşmamasını ve öğretmenlik yapmasını ihtar etmişlerdir.

Olayla ilgili oldukları sanılan kişilerden Atasoy Eminoğlu ile Sinan Doğruer gözaltına alınmışlar ve sorguları sonunda serbest bırakılmışlardır. Ayrıca Adem Yüksel, Abbas Yüksel, Beşaret Yüksel ve Ali Emiroğlu adındaki kişilerin de sorguları yapılmıştır. Olayla ilgili olarak tanıklık yapmak isteyen kişilere köydeki belli çevreler tarafından baskı yapıldığı söylenmektedir.

Genel Merkezimize gelen üyemiz Muaffer Tekin, dört yıldan beri Kaçarlı Köyünde çalıştığını ve bundan kısa bir süre önce yolunun kesilerek tehdit edildiğini ve olaylar karşısında ilgililerin gereken titizlikte hareket etmediklerini söylemiştir.

BİR SORUŞTURMANIN SORULARI...

TÖB — DER Milas Şubemiz üyelerinden ve Milas Ortaokulu Türkçe Öğretmeni Mehmet Emin Berber, Adana Feke Ortaokulu Öğretmenliğine sürüldü. Berber'e Bakanlık Müfettişlerinden Abdullah Bilsel'in yönelttiği sorular şöyledir :

1 — Muhitinizde sol fikirli olarak tanındığınız ve sol faaliyetlerde bulunduğunuz, fikir arkadaşınız Zeki Sarıhan'la MENTEŞE'ye (Milas'ta yayınlanan birinci gazete) bir rapor sunduğunuz, MENTEŞE bunu reddedince eskiden başkanı bulunduğunuz TÖS'den 150.000 lira maddî kazanç temin ettiğiniz, bu para ile YENİ MİLAS MATBAASI ve ÖNDER gazetesini kurduğunuz, EMEL matbaasında bulunan Osman Çimen ve Fethi Öz'ü ayarttığınız, onları matbaanın ve gazetenin sahip ve hissedarı yaptığınız, Osman Çimen matbaadan ayrılınca, matbaayı kayınpederinize devrettiğiniz, şen'i fikirlerinizi ÖNDER'de yaymaya çalıştığınız, hatta yeni doğan oğlunuzun adını bile FİDEL koyduğunuz, «KASTROSU» arkadan gelir veya ilave edilir dediğiniz matbaada çalışan işçilere «önce ben sonra siz zengin olacaksınız.» dediğiniz.

2 — Zeki Sarıhan'ın yazısını yalnız hazırlamakla kalmayıp bizzat Emel Matbaasına götürdüğünüz, faaliyet safhasına koyduğunuz,

3 — Etibank işçileri arasında sol propaganda yaptığınız,

4 — Kanunî süre dolmadan resmî ilan aldığınız,

5 — Siyasî partilerin kongrelerini izlediğiniz, liderleriyle röportajlar yaptığınız,

İddia olunur.

MERZİFON'DAN VAN'A SÜRGÜN

TÖB-DER Merzifon Şubemiz üyelerinden ve Sanat Enstitüsü Öğretmeni Ramazan Kardeş, 24.12.1973 günü Van Sanat Enstitüsüne sürülmüştür. Kardeş 1971 yılında yasak kitap bulundurduğu iddiasıyla Ankara Sıkıyönetim Komutanlığınca gözaltına alınıp tutuklanmış, daha sonra serbest bırakılmış ve yargılandığı Ağır Ceza Mahkemesinde beraet ederek, 27.7. 1973 tarihinde görevine başlamıştı.

ÖLÜM ADIN KALLEŞ OLSUN

Mehmet KOÇ

«Bir Saffet Hoca vardı dost bağında
Hürriyet yoktu sağlığında
Gün geldi gitti incecikken
Yiğitken, güzelken, gencecikken.

Şimdi ne kadar dost varsa arkasında
Hasatçı, öğrenci, öğretmen
Ne kadar gül varsa toprağımızda
Daldırma gül, ak gül, gonca gül
Ne kadar sevgili varsa arkasında
Tiyatro, iş, kitap, şiir, marş
Yanar yanar ağlaşır cümlesi,
Çoban ateşi hatırasında

Gavur müslüman demezdi
Kendisi için birşey istemezdi
Yatak ölümü beklemezdi
Gitti vadesiz, gencecikken
Yiğitken, güzelken, incecikken

Ölüm adın kalleş olsun.

(ENVER GÖKÇE, Dost Dost, İlle Kavga)

Hami Şeneldir öldü.

Hami Şeneldir henüz otuz yaşındaydı. Gencecikti, incecikti yani. Sağlığında hürriyetin henüz kendisi yoksa da kavgası vardı. Hami'nin ciğerlerini yiyip bitiren siroz doksan kiloluk bedenini ölüme doğru ittikçe O alkole sığınmıştı. Nevşehir, Niğde, Bolvadin, Sandıklı ve Gazipaşa sürgünleri için ne sızlandığı görülmüştü ne de bir başka şikayeti. Hami, yosun çıyan harcı «günlük yaşama» yerine TÖS'ün ve TÖB — DER'in yanında daldırma gül için, ak gül için, gonca gül için, kitaplar, şiirler ve gelecek pırıl pırıl günler için sağlığı elverdiğince, yüreğinin tümünü koyarak kavgasını verdi.

Bir bakanlık yetkilisine «Ben coğrafya öğretmeni olarak ülkemizin zenginliklerinin yüz milyon kişiyi besleyecek kapasitede olduğunu, bu zenginlikler yabancılar tarafından işletildiği için 40 milyonun doyurulamadığını öğrencilerime söylemek zorundayım. Bunun için kıyım hoş geldi, safa geldi» diyen diyen Hami Şeneldir Antalya Hastanesinde son nefesini verirken karısına «eşyaların bir parçasını sat, Sandıklı da 1500 lira borcum var, onu öde, arkamdan kimseyi konuşturma» demiştir.

Ne diyelim? Devrimci anısına saygılar.
Ölüm, adın kalleş olsun.

DİYARBAKIR EĞİTİM ENSTİTÜSÜNDEKİ BASKILAR

Diyarbakır Eğitim Enstitüsü, 1971-1972 öğretim yılından itibaren, karşı-devrimci güçlerin yatağı haline getirilmiş ve devrimci öğrencilere yapılan baskı, 1973-1974 öğretim yılında son safhasına ulaştırılmıştır. Bazı öğretmenler, derslerde tamamen ders dışı konulara çıkarak, yapılan bu baskıları daha da arttırmak yolunda, öğrencileri tahrik etmektedirler. Okul idaresindeki yetkili kimseler de kendi eğilimlerindeki öğrencileri açıkça örgütlendirmektedirler. Okul idaresinden destek olarak kendilerine «komando» süsü veren bu öğrenciler, kendilerine karşı çıkan öğrencileri okul içinde ve çevresinde sıkıştırarak dövmekte, tanınmayacak hale getirmektedirler. Bu tür kirli işleri çeviren öğrenciler, sınıf geçme olanağını garanti altına almakta, dövülen öğrenciler ise «olay yarattı» gerekçesi ile disiplin kurulu tarafından cezalandırılmaktadır.

Yukarıda anlatılan olaylarda okul müdürü baş sorumlu olarak gözükmektedir. Okul yönetmeliğini elinde koz olarak kullanmaktadır. Örneğin, yönetmelikte yer alan 72. maddeye dayanarak okul müdürü, öğretmenler kurulu kararı ile öğretmenliğe aykırı davranışlarda bulunuyorlar gerekçesi ile, iki yıl içerisinde otuza yakın öğrenciyi okuldan uzaklaştırmıştır. Okul müdürüne göre aykırı davranışlar, arkadaş seçmemek, kravat takmamak, kirli gömlek giymek gibi gülünç nedenlerdir. Okul yöneticileri devrimci öğrencileri susturmak için 72. madde ile tehdit etmektedirler.

Tartaklanma ve dövme olaylarında okul müdürünün telkini ile Diyarbakır emniyet amirliği ve valilik bu olaylara seyirci kalmakta ve pasif bir tutum takınmaktadırlar.

Atatürk ve Atatürkçü Öğretmenlere Karşı Sürdürülen Düşmanlığın Kökeni

H. Basri AYDIN

Atatürk, dışta emperyalist saldırganlara, içte yerli ·irlikçilere karşı sürdürdüğü Millî Kurtuluş Savaşını za·le sonuçlandırdıktan sonra Türk Toplumunu çağdaş garlık düzeyine çıkarmak için devrim hareketlerine şladı.

Mevcut yaşama koşullarından daha iyi yaşama ko·larına geçmek olan Devrim hareketini gerçekleştirebil·k için :

a — Saltanat ve Halifeliği kaldırdı,

b — Arap harflerini kaldırarak Lâtin Alfabesini bul etti,

c — Medenî yasa ile Türk Kadınını kapkara çarşaf·ı kurtararak aydınlığa kavuşturdu,

d — Takke ve fes'i kaldırarak şapkayı giydirdi,

e — Kadılık örgütünü kaldırarak yerine Bağımsız ·rk Mahkemelerini kurdurdu,

f — Ezan ve Kur'anın Türkçe okunması esasını ·tirdi,

g — Tekke ve Zaviyeleri kapatmak, üfürükçülük ve ·skacılığı kaldırmak suretiyle gericilerin beslenme kay·klarını kuruttu.

İşte bu ve buna benzer devrim hareketlerini gerçek·tirirken Atatürk ve Atatürkçülüğün düşmanlığının te·llerini atmış oldu.

Bunun içindir ki gericiliğin özlemini taşıyan ve ge·ilik ortamı içerisinde vurgun vurmanın kolaylığını he·lıyan vurguncu, kapkaççı ve üçkâğıtçılar, her yerde her zaman Atatürk ve Atatürkçülere karşı olan kin·ini, iktidarların rüzgârına göre bazen açıktan bazen sinsice sürdürmeyi başarmışlardır.

1950 den sonra çirkin politikacılar, Atatürk Dev·nlerinin temeline dinamit, heykellerine çelenk koymak ·etiyle gericilik ve cehaleti «OY» deposu haline getir·yi kendi çıkarları bakımından daha uygun görmüş·dir.

Kısa zamanda büyük yararlar sağlıyan çıkarcı çevreler, bir taraftan Said-i Kürdinin gericilik propaganda gezilerini sürdürürken diğer taraftan da Necip Fazıl'ın ağzı ile «Sahte Kahramanlar, Gök gözlü Selanik dönmesi» sloganlarının temellendirdiği seri konferanslar tertiplenerek Atatürk ve Devrim düşmanlığı körüklenmiştir.

1950 - 1971 yılları boyunca beslenerek gelişen ve yer yer irticai hareketlerin provası niteliğinde cereyan eden Kayseri, Konya, Elazığ, Malatya, Elbistan, İzmit, Erzurum ve Kırıkhan olaylarında olayların tertipçileri olan çıkar çevreleri, karşılarında buldukları güçler : Atatürk Devrimlerinin bekçileri olan Şerefli Türk Gençliği ile Atatürkçü ve devrimci öğretmenler olmuştur.

İşte Atatürkçü, devrimci öğretmenlere ve Devrimlerin bekçileri olan bilinçli Türk Gençliğine karşı olan kinin temelinde yatan budur.

Ne var ki kendi çıkarlarının bekçiliğini yapmıyan, toplumun çıkarlarını kişilerin çıkarlarından üstün tutan herkesi komünistlikle damgalıyan Ali Galip'in torunlarınca kullanılarak binlerce aydın'ın, Atatürk'çünün, gerçek yurtseverin hayatına malolan silâh geri tepmeye başlamıştır.

Kendilerini de korkutan ekonomik krizler, kontrol altına alınamıyan fiat yükselişleri, aylardan beri hükümetin kurulamaması, «HUZUR»un sağlanması uğruna giderek huzursuzluğun artması hep bu geri tepmenin sonuçlarıdırlar.

Artık «Zararın neresinden dönülürse kârdır» denilerek Gençlikle oynamanın ateşle oynamaktan daha çok tehlikeli olduğunu anlamanın zamanı gelmiş geçmektedir.

Şu da bilinmelidir ki polisiye tedbirler, baskı hareketleri ve insanlık dışı işkencelerle başarıya ulaşılmış olunsaydı bugün derebeylik ve kırallık temelleri sarsılmaz ve enkazları üzerinde cumhuriyet rejimleri kurulamazlardı. Ama neylersin ki devekuşu başını kumdan çıkarmıyor ki...

JANDARMA KOMUTANI ÖĞRENCİLERİ DÖVDÜ

TÖB-DER Kalkandere Şubemizden ·dirildiğine göre 20.12.1973 günü ·e Jandarma Komutanı Hasan Hayla, ·ının okuduğu Merkez İlkokuluna ·lerek öğretmenlere haber verme·n 5 A sınıfına girmiş ve kızıyla ·tışma yapmış olan bütün öğrencile·dövmüştür. Öğretmenlere de haka· eden Hayla'yı öğretmenler ilgili ·kamlara şikâyet etmişlerdir.

ÇERMİK SÜRÜLDÜ

TÖB-DER Şile Şubemiz üyelerin·l Çermik, hiçbir neden gösterilme·den Şile Evrenli Köyüne sürülmüş·den Şile Evrenli Kryüne sürülmüştür.

BİR ÖĞRETMENİN EVİ TAŞLANDI

Kırıkkale Keçili Köyü Öğretmeni Cafer Hacer'in kalmakta olduğu okul lojmanı, 19.12.1973 günü gece saat 21.30 sıralarında kimliği bilinmiyen kişiler tarafından taşlanmış ve lojmanın camları kırılmıştr. Öğretmenin evinin kimler tarafından taşlandığı öğrenilememiştir. Hacer, geçen yıl da bir tehdit mektubu almış ve mektupta öğretmene bir daha köye gelmemesi ihtar edilmiştir.

PERSONEL YASASININ HAKSIZLIKLARI

Patnos Şubemizden bildirildiğine göre, üyelerimizden bazılarına maaş farkları 12. dereceden verilmesi gerekirken, 13. dereceden ödeme yapılmıştır. Öğretmenler arasında üzüntüye yol açan bu durum karşısında ilgililer herhangi bir düzeltici tavır almamaktadırlar.

ÜLKÜCÜ BİR BAKAN (*)

M. Rauf İNAN

Ocak'ın 1'i, yani yılın ilk günü, kimilerine bayram duygusu yaşatır. Türk Öğretmen kütlesine de unutamadığı bir Maarif Vekili'ni düşündürür: Mustafa Necati'yi. 1 Ocak 1929'da yitirmiştik. Onun bakanlığı sırasında Millî Eğitim kadrolarında olanlardan kalabilenler bugün şöyle düşünüyorlar: «Demokrasi anayasalarda, kanunlarda, söylevlerde değil; hepsinden önce, kafalarda, ruhlarda içtenlikle varsa gerçekleşir.»

Mustafa Necati, herşeyden önce, okulculuğumuzda demokrasiyi tam anlamiyle gerçekleştirmiş bakandı.

Yurtta bugün sayıları çok azalmış öğretmen kuşağının yetiştirdiği ilk Maarif Vekili O idi. O zamandan beri gelen bakanlar meslek kamuoyunda, öğretmen gönüllerinde 3'e ayrılırlar:

1 — Tümden unutulmuş olanlar. Onlar bu mesleğe hiç gelmemiş gibidirler; belleklerde bile adları kalmamıştır.

2 — Fıkralaşmış olanlar. Fıkraları anlatılıp gülünenler ya da kızılanlar, yerilenlerdir.

3 — Destanlaşmış olanlar. Anıları söylenip üstünlükleri belirtilen, özlemi çekilenler, sevgi ile, saygı ile anlatılanlardır. Onların başında kardeş ruhlu, baba ruhlu Necati Bey gelir.

KİŞİLİĞİ

14 Mayıs 1919 gecesi mezarlıkta İzmir halkını Yunan saldırısına karşı silâhlı direnmeye çağıran, Balıkesir'de arkadaşı Vasıf (Çınar) ile birlikte **İzmir'e Doğru** gazetesinin sahibi ve yazarı, Soma, Bergama, Akhisar, Cephelerinde, Bulgurcu Mehmet Efe ile birlikte düşmana karşı çete savaşçısı (gerillacı), Büyük Millet Meclisinde Saruhan Mebusu (Manisa Milletvekili), Kastamonu'da İstiklâl Mahkemesi Başkanı, 1923'te İmar ve İskân, 1924'te Adalet, 1925'te Maarif Vekili, «HAYAT» mecmuasında yazardır. Onu, ölümünden 45 yıl sonra da **özlemle anılan adam** yapan bu son görevindeki özellikleri, değerleridir.

1922'de İstiklâl Mahkemesi Başkanı Mustafa Necati Kastamonu Lisesinde göçmenler yararına verilen büyük müsameredeki uzun söylevinde, şehit yavrularını düşünerek gösterdikleri yardım için Kastamonu'lulara teşekkür ettikten sonra: «Ey cephelerde çarpışan kardeşler, asker kardeşler! Sizlerin bize emanet bıraktığınız aileleriniz, çocuklarınız, ana ve babalarınız için hiç merak etmeyiniz. Onlar bize değerli emanettir... Sizin için en büyük fedakârlıklardan kaçınmayacağız...

Sonunda da: «Kastamonu'nun aziz evlâtları! Sizleri İzmir sahillerinde kucaklayacağımız gün uzak değildir. İnşallah yine ben orada bir çok kardeşler arasında sizi hoş geldiniz, demeye muvaffak olacağım...» demişti. Dediği olmuş, tanılamalarında ve sezilerinde hiç bir zaman yanılmamıştı.

Bütün söylevlerinde sık sık yenilediği «**kardeş**» sözcüğü, onun bütün yaşamında, herkesle, taydaşiyle (akraniyle), büyüğüyle, küçüğüyle ilişkilerinde davranışların belirten niteliği idi.

Onun bu niteliğidir ki, 1922'de İnebolu'yu denizden döverek yıkan, yangın yerine çeviren düşmanın bu vahşiliğini, İnebolu'nun ve çevresinin durumunu betimleyen yazısını şöyle bitirir:

«...Belki sen de o güce sahip olsan sen de yaparsın diyenler bulunur. Fakat önsüzlüğe değin (ezeliyete kadar) kök salan bir tarih içinde Türkün kahraman ruhu hiç bir zaman böyle zelil (alçak) bir surette tecelli etmemiştir. Bize vadedilmiş yarınki zaferimizde bütün kini ve nefret duygularını unutarak affın ve hoşgörürlüğün yeni bir şeklini göstereceğimiz muhakkatır. Türk acaba hangi zaferinde kolu bağlı esirlerini kurban etti? Ey Türk, Sende Allahtan gelen bir özellik (hassa) var.»

Onun bu yüksek insancıl niteliği idi ki, ölümüyle Atatürk'e gözyaşı döktürmüş, arkadaşlarını, şairleri o günlerde ve ölümünden yıllarca sonra söyletmiş: Hasan Ali'yi (Yücel), Faruk Nafiz'i (Çamlıbel), Necmettin Halil'i (Onan)... Ve bugün, ölümünden 45 yıl sonra bile pek çoğu ancak resmini görmüş ve adını duymuş on binlerce öğretmen için, onun içten özlemle anılan Bakan özelliği bu niteliği ve kardeş ruhudur.

O günlerde O'nun niteliğini en iyi özetleyen, 10 yıl kadar sonra O'nun görevlerini, değerlerini üstlenen Hasan Ali (Yücel) olmuştu. Şiirine şöyle başlıyordu:

«O levent cüssenle hayattın, candın,
Neş'eydin, kuvvettin ve heyecandın...»

«KARDEŞ» NECATİ

Kastamonu'daki söylevinde olduğu gibi, bütün konuşmalarında, davranışlarında, ilişkilerinde içten, gerçekten «kardeş» ti. Bu sözcük, onun sadece sözlerinde değil, tüm anlamıyle bütün varlığında yansırdı. Sadece söz değildi; eylemdi onda bu. Yaşam felsefesi, yaşama plânı, varlığından çevresine yayılan insanlık ışınlarıydı O'nu sonsuzlaştıran yanı budur. Akif «Rahmetle anılmak ebediyet budur ancak» diyor.

Varlığındaki bu kardeşlik ülküsü, onu eylemlerinde her çeşit yanılgılardan, sevimsizliklerden, haksızlıktan korumuştur. Hangi koşul içinde olursa olsun hakkın sa-

)'nun erdemli niteliğini ortaya koyan öylesine çok olay-ar o yıllarda anlatılırdı ki, herbiri başlıbaşına bir yazı onusu olur. Ve bu anlatılanlar genç öğretmen ruhla-ını coşturur, bütün öğretmenlere kıvanç verirdi. 1926-927'lerde yayımlanan HAYAT dergisinin ilk 9 sayısın-aki **«İstiklâl Mücadelesi Hâtıraları»** ortak başlığını taşı-an yazılarında onun erdem dolu ruhu yansır. (Dilerim i, yakın bir zamanda, yeni kuşakların onları okuyabil-ıeleri sağlansın.) Necati bu yazılarında özellikle Türk öylüsünün o korkunç günlerdeki ulu özveriliğini ve ahramanlığını, kendi deyimiyle «asil ruhlar»ı, anlatma-a çalışır. O bu «asil ruhlar»a hayrandır, vurgundur.)kulculuğumuzda gerçekleştirmek istediği büyük atılımda u vurgunluğun büyük payı olsa gerek. Yine bundan lacak ki, Kayseri ve Denizli'de ilk kez Köy Öğretmen)kulları denemesine girişmişti.

ÖĞRETMENLE BÜTÜNLEŞME

O, görev alanında olduğu gibi, örgüt alanında da ğretmenlerin başkanı, Muallimler Birliği Reisi idi. Öğ-etmenliğin örgütlenmesinde, örgütlerin eğitim ve öğretim önünde gelişmesinde sürekli çabalar gösterirdi. Gazi de er fırsatta öğretmen topluluklarını, toplantılarını ziyaret diyor, söylev ve demeçlerinde öğretmenin değerlerini çıklıyor, onu olağanüstü saygı ile, övgü ile selâmlıyor; ir yandan örgütlenmelerini, bir yandan da halkın bir an nce okutulmasını istiyordu, özlemle, kesinlikle. **«Türkiye Iuallimler Birliğinin bütün memlekette örgütlenmesini, onya'yı olduğu gibi, Van'ı Hakkâri'yi de örgütü içine masını ve her köyde üyesinin bulunmasını derin bir ilgi e bekleyeceğim.»** (25 Ağustos 1924, Ankara Muallim-r Birliği Genel Kurulunda).

Başkanın ve Bakanın bu içten ilgi, yakınlık ve özen-rmeleri iledir ki, her şehir ve kentte Muallimler Bir-ğinin merkezleri birer eğitim ve kültür yuvası olmuştu. urslar, konferanslar, uygulama, deneme dersleri, ince-meler, geziler, müsamereler, temsiller, konserler, eğlen-ler, balolarla okul saatleri dışında sürekli bir canlılık, r gelişme ve çevreyi aydınlatma merkezi idi. Çarşaftan, çeden henüz kurtulmuş bayan öğretmenlerin de hiç sik olmadıkları her Muallim Birliği bütün aydınların dınlık ve aydınlatma çabalarını topladıkları yerdi. Hal-okutma ve aydınlatma çabalarının, Millet Mektepleri-n kaynağı Muallimler Birliği olmuştu. 1932 Şubatında alkevleri kurulur kurulmaz, onların birdenbire gelişip niş başarılar sağlaması, her yerde Muallimler Birlikle-nin birden Halkevlerine dönüşmeleri ile olmuştu.

Necati Bey öğretmenlere karşı en ufak bir haksız-ğa, bir saygısızlığa dayanamaz kendisine yapılmışcasına renirdi. Herkesten özellikle yetkililerden ve yöneticiler-n öğretmenlere karşı içten saygı ve ilgi isterdi. Onun in, İçişleri Bakanı rahmetli Cemil Bey (Uybadın) çe-li yazılarıyla valilerin öğretmenlere karşı ilgilerini, dik-tlerini uyarmıştı. Bunun etkisi ile bütün yöneticilerin, ellikle valilerin gittikleri her yerde ilk aradıkları, gö-ştükleri ve en çok ilgilendikleri kimseler öğretmenlerdi.

Mustafa Necati'nin en neşeli, keyifli anı öğretmen-lerle idi. 1927'de ziyaret ettiği Kayseri, Zencidere Köy Öğretmen Okulu öğretmenleriyle akşam neşeli bir eğlenti düzenlemiş, zeybek oynamış, bol bol eğlenmiş, halay çek-miş, Ankara'ya dönünce de bu ülkücü arkadaşlarına —okulculuğumuzda ilk kez— ek görev ücreti göndermiş.

Bakanlıkta önemli konular incelenir, tartışılırken so-nunda: Bunu bir de hocalara sormalıyız, bakalım onlar ne diyorlar? Onlara da danışmamız gerek; der, önemli konularda özellikle öğretmenlerin görüşlerini almadan ke-sin karara varmazmış. Bunları yıllar sonra, Onun yakın çalışma kadrosundaki arkadaşlarından dinledik. (Bu an-layış ve davranış Kanunî'yi ansıtıyor: Divan-i Hümayun-da —Kanunî'nin huzurunda— sınır sorunları görüşülür-ken sonunda Onun: anlaşılıyor ki, bizler lâyıkıyla bile-miyoruz, bunları serhat çavuşlarına danışmak gerek. Ferman Sultanımın, bir kaçını buraya getirelim, dinleye-lim, diyene karşı da: Hayır, serhat çavuşları buraya, bi-zim ayağımıza gelmezler, gidip orada onlara danışmak gerek.» kararını verirmiş.)

İNANI VE GÜVENİ

O yıllarda öğretmenlerin sözlüklerinde ne otokrasi, ne demokrasi, ne demokratik eğitim, ne sosyal adalet, fırsat eşitliği, halka dönük eğitim, eğitimde reform, eği-tim reformu, reformun yöntem ve stratejisi, ne Danış-tayda hak aramak... vb. kavram olarak bile yoktu. Bu kavramlar yasalara, yazılara, kitaplara girdikten söylev-lerde dolaştıktan sonra görüldü ki, o geçmiş günlerde bütün o kavramlar, öğretmene saygı, vefa ve kadirbilir-lik solumlanan bir hava imiş. Bunlar yasalarla, emirler, kararlar yönetmeliklerle konferanslar, söylevlerle değil, kafalarda, ruhlarda, bulunçlarda, ıralarda bulunmakla gerçekleşirmiş. Bunun için de gerçekten ve içtenlikle in-sancıl ve insan sever olmak gerekmiş. Şimdi daha iyi anlaşılıyor ki, bugünkü öğretmenin yüksek düzeyi, öğret-men bilinci, geniş öğretmen örgütlenmesi Ataürk'ün de Necati'nin de amacı ve ülküsü idi. Öğretmen kütlesi da-ha yüksek niteliklere, daha dayanışmalı ve birlikli ör-güte, daha aydın bilinçlenmeye eriştikçe, Mustafa Necati gelip geçecek 10 yıllarda, 40 yıllarda daha büyük sevgi ile, övgü ile ve anlaşılarak anılacak.

Atinalı büyük siyasî ve devleti adamı Perikles: **«En iyi yurttaşlar erdeme (fazilete) karşı beğeni gösteren, de-ğer veren uluslarda yetişir.»** diyor.

(*) 9.1.1974 tarihli Cumhuriyet'ten

soysal pasj. II. çarşı katı kızılay/ank.

SORUMLULAR İÇİN SORUŞTURMA AÇILSIN

Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne

ANKARA

İl dışı naklime karar veren Müdürler Komisyonunun kararı uyarınca. Sakarya Erenler Ortaokulu'na çıkarılan 11.8.1973 tarih ve 3621 sayılı kararnamem, 21.8.1973 tarihinde Bakanlık'tan Giresun Valiliği'ne gönderilmiştir. Bu durumu, kararnamenin gecikmesi üzerine, Bakanlığa çektiğim 22.10.1973 tarihli tele verilen cevabî telden öğrendim.

Sözü geçen kararname, Çamoluk'a 14 Aralık 1973 tarihinde yani Bakanlık'tan çıkışından 3 ay 23 gün sonra gelebilmiştir. Kaba bir hesapla 23 günlük zamanı posta yolunda geçen günleri çıksak bile, geriye 3 ay gibi geniş bir zaman kalıyor. Kararname 3 ay bekletilmiştir.

Şimdi kış ortasında yeni görev yerimde yerleşebilmek için karşılaşabileceğim güçlükleri hesaba katmıyorum. Bakanlık Müdürler Komisyonu «görevden uzaklaştırma tedbirini» kaldırırken aynı zamanda, aynı tarih ve aynı sayılı kararıyla «açıktan il dışı naklime» de karar vermiş olduğundan; açıktan eski görev yerim olan Çamoluk Ortaokulu'na döndüm, fakat bugüne kadar fiilen görev yapamadan kararnamemi bekledim.

Sonuçta olan şudur :

1 — Bana dört ay karşılıksız maaş ödemesi yapılmıştır. Ben, devlet yatılı okullarında yoksul halkımızın vergi olarak ödediği paralarıyla okudum. Elbette bunun karşılığı, tastamam yerine getirilecek bir görev olmalıdır. Bu açıdan, boşa geçen bir dakikalık zamanı dahi kayıp sayarım. Devletin parasının karşılıksız ödenmesine yolaçmaya kimsenin ne hakkı ne de yetkisi vardır.

2 — 1973-1974 öğretim yılı yarılandı. Birinci dönem bitmek üzere. Sakarya Erenler Ortaokul'u öğrencileri 3,5 aydır öğretmen bekliyorlar. Eğitim hizmeti aksatılmıştır. Öğretmenin «kamu görevini» yerine getirememesi, eğitim hizmetinin aksatılması hiç kimsenin keyfî tutumuna bırakılamaz.

Kararnamemi 3 ay bekletmek suretiyle devleti zarara sokan, eğitim hizmetini aksatan sorumlular hakkında soruşturma açılmasını istiyorum.

Saygılarımla. 3.1.1974

Sedat Ege

BASKILAR BİLEYİ TAŞIMIZDIR

Nurettin BURHAN

Yeni kurulmuş bir şubeyiz. Güçlenme ve gelişme çabaları göstermek zorundayız. Bu çabalarımızda bklediğimizden daha büyük engellerle karşılaşıyoruz. Devrimci girişimlerde bulunan nice arkadaşlarımızın karşılaştıkları güçlükler yanında bizimki küçük kalır kuşkusuz.

Ne var ki, gerici güçlerin egemen olduğu bir çevrede TÖB - DER gibi büyük bir kuruluşun şubesini açarken yönetim kurulumuzu oluşturmak için aylarca çaba harcadığımız halde, merkez öğretmenlerden hiçbir kimseyi kurula alamadık. Köylerdeki yürekli arkadaşların, herşeyi göze almasıyla kuruluşumuzu tamamladık. Yoğun çabalarımızla bir ayda 58 (elli sekiz) üyeye sahip bir şube olduk.

Bu gelişmeden korkuya kapılan çevredeki gerici güçler ve onların dümen suyunda giden bazı yöneticiler yerel öğretmen derneği ile de el ele vererek, en ağır suçlamalar ve dedikodularla kuruluşumuza karşı saldırıya geçtiler. Bunlar üyelerimizi tek tek yakalayarak niçin şubemize üye olduklarını, örgütümüzün «komünist» bir kuruluş olduğunu, bu kuruluşa girmekle Afyon Milli Eğitiminde «kara liste»ye geçtiklerini, eğer hemen istifa etmezlerse analarından doğduklarına pişman edileceklerini söyliyerek arkadaşlarımızı tehdit etmeye, korkutmaya giriştiler. Eğitim alanında çalışan bir yerel yönetici, TÖB - DER üyelerinin işlerini elinden geldiği kadar güçleştirme ve özel dikkat göstermektedir. İki yıldır merkezde çalışan kurucu başkan Nurettin Burhan'ın zorunlu hizmet süresinin dolmadığını ileri sürerek köy öğretmenliğine döndürülmesi için üst makamlara üstüste başvurmaktadır. Ve bu konuda sonunda karar aldırmayı başarmış durumdadır.

Gerici çevrelerde içli dışlı olan bu kişiler TÖB - DER Şubesine ve üyelerimize karşı bir takım sataşma ve saldırı olayları düzenlemektedirler.

Bu yazdıklarım bir yakınma değildir. Bu baskılardan korkmadığımızı söyliyerek bir öğünmede de bulunmak istemiyoruz. Yurt çapında halkımızın bilinçli bir uyanış içinde olduğunu görüyor ve buna hiçbir gücün engel olamıyacağını biliyoruz. Biz görev yaptığımız tutucu ve bağnaz çevrede de uyanışın kaçınılmaz olduğunu kanıtlamak istiyoruz. Öğretmenin örgütlenmesinin ve halkı uyandırmasının önlenemiyeceğini göstermek istiyoruz.

İ L K E

Aylık İnceleme Yorum Belge Dergisi

YILLIK ABONE : 100 TL., ALTI AYLIK : 50 TL.

Yazışma Adresi : P.K. 1222 İSTANBUL

HUKUK KAVRAMI

Avukat Halit ÇELENK

Klâsik hukuk kitapları ve çoğu hukuk uzmanları, ıkuku, «Toplumda bireylerin kendi aralarındaki ilişki-ri ve bireylerle devlet arasındaki ilişkileri düzenleyen ırallar» olarak tanımlarlar. Sosyal bilimler açısından ınu incelendiği zaman görülür ki bu tanımlama, gerçeği m olarak yansıtmayan, yüzeyde bir tanımlamadır.

Aslında hukuk, «Devlet»ten ayrı olarak düşünülmesi ümkün olmayan, devlet'e sıkı sıkıya bağlı ve ayırdedici elliğini devlet'ten alan bir olgudur. Bu nedenle «Hu-ık»u düşünürken, onu incelerken devlet'ten ayrı ve on-n bağımsız olarak ele almak olanaksızdır. Hukukun, plumsal ilişkileri düzenleyen kurallar olarak tanımlan-ası yanlış olmamakla beraber eksik ve gerçeği tam an-mı ile ortaya koymaktan uzaktır. Bu eksiklik, devlet ınusunda yanlış bir anlayıştan, devletin gerçek yönü görülememesinden doğmaktadır. Bu tür hukukçularca vlet, toplumun üstünde ve toplumdan bağımsız bir rlık olarak görülmekte ve gösterilmektedir. Oysa dev-, toplumdan bağımsız ve onun üstünde bir varlık de-ldir. Aksine toplum üstü ve toplumdan bağımsız olma-n. toplumun kendisinden çıkmış, toplumsal ilişkilere yalı, tarihsel bir örgüttür.

Devletin varlığı, başlangıcı bilinmeyen zamanlara dar uzanmamaktadır. İnsanlık tarihinde devlet her za-an varolmamıştır. İnsanlar bir süre devlete ve devlet cüne ihtiyaç duymadan, devletsiz yaşamışlardır. Sınıf-: toplumlarda devlet'e rastlanmamaktadır. Eski toplum çimleri üzerinde yapılan sosyolojik araştırmalar, bu aştırmaların verileri bize bunu göstermektedir. Yine bu aştırmalar, sınıfsız toplumlarda belli sosyal ve ekono-ik gelişmeler sonucu olarak sınıf ayrılıklarının ve gi-rek sınıfların meydana geldiğini ve bu sınıfların mey-na gelmesi ile birlikte devlet'in de tarih alanına çıktı- nı gösterir.

O halde devlet, toplumdaki sınıfların doğuşu, sınıf rkları ve sınıf çatışmaları ile yaşıttır ve onlarla birlik-doğmuştur. Bu güç, olaya ters bir yönden ve meta-ik açıdan bakan Hegel'in dediği gibi «Ahlak fikrinin rçeği», «Aklın imgesi ve gerçeği» değil, toplum geliş-esinin belli bir aşamasında ortaya çıkmış ve onun ürü-idür.

Hukukçuların çoğu, devleti toplum üstü bir örgüt, r varlık olarak gördükleri için, açıklanan gelişmeler nucu tarih alanına çıkan devlet'in, sınıflar arasındaki lişkileri bağdaştırmakla görevli olduğunu, bu görevi ıkümlenmiş bulunduğunu ileri sürmüşler ise de, kural arak devlet toplumda ekonomik bakımdan ve dolayı-/le siyasal bakımdan her zaman güçlü sınıfın temsilcisi muştur. Güçlü ve belli bir sınıfın temsilcisi olan dev-'i «sınıflar üstü» olarak düşünmek ya da göstermek rçeğe uygun düşmemektedir.

2350 yıl önce Eflatun, «Devlet» adlı yapıtının bi-ıci kitabında Trasymakhus'u şöyle konuşturmaktadır:

«Her hükümet kanunları kendi işine geldiği gibi ırar» demokratlık, demokratlığa uygun kanunlar, tyran-nis tyrannis'e uygun kanunlar kurar, ötekiler de tıpkı böyle; bu kanunları kurmakla kendi işlerine gelen şeyle-rin idare edilenler için de doğru olduğunu söylerler; kendi işlerine gelenden ayrılanı da, kanuna, hakka karşı geliyor diye cezalandırırlar. İşte dostum benim dediğim şudur: Doğruluk her şehirde birdir, yani kurulmuş olan hükümetin işine gelen şeydir; kuvvet onun elindedir. Bun-dan, doğru dürüst muhakeme etmesini bilen bir adam şunu çıkarır: Doğru olan şey hep birdir, yani kuvvetli-nin işine gelen şeydir»... «Her şehirde kuvvet hüküm süren unsurunun elindedir.» (Devlet Kitap: I. S: 31)

Bu düşünceler, belli bir tarih döneminden beri top-lumda sınıfların var olduğunu ,kuvvetli sınıfların yani maddî zenginlik kayaklarını ellerinde bulunduran sınıfla-rın toplumu yönettiklerini, zayıf sınıfların yani bu zen-ginliklere sahip olmayan sınıfların sözü geçen sınıflar tarafından yönetilegeldiğini ve yöneten sınıfların, yasa-ları kendi çıkarlarına uygun olarak yaptıklarını ve yöne-tilen sınıfları da bu yasalara uymak zorunda bıraktıkla-rını, bu yasalara uymayanları da «suçlu» ilân ettiklerini göstermektedir.

Bu açıklamalar, devletten ayrı düşünülemeyecek olan hukukun sınıfsal niteliğini de ortaya koymaktadır. Huku-kun en önemli konularından birisini teşkil eden mülki-yet, sınıflar arası üretim ilişkilerinin hukuksal ifadesin-den başka bir şey değildir. Sosyal sınıfların ayırımında mülkiyet başta gelen bir ölçüdür. Başka deyişle sosyal sınıflar, belli mülkiyet çeşitlerine sahip olup olmadıkla-rına göre tanımlanırlar. Hukuk, bu sınıfların ekonomik menfaatlerine paralel olarak gelişir ve üstünlük sağlamaya hizmet eder. Sınıflı toplumlarda devlet, yukarıda açık-landığı gibi egemen sınıfın çıkarlarını gözönüde tutmak-ta ve korumaktadır. Yasalar bu yönde oluşmaktadır. Bu toplumlarda yasalar, yönetici sınılfarın çıkarlarına uygun olan ve onların örgütlenmiş gücü tarafından korunan bir «sosyal ilişkiler sistemi»ni belirler. Bu nedenledir ki, sö-zü geçen sınıflı toplumlarda adalet, bir sınıf adaleti ol-maktan öteye gidememektedir.

Öte yandan hukuk kuşkusuz bir üst yapı kurumudur. Hukuk, bir üst yapı kurumu olarak ekonomik temellere bağlı ve onun bir yansıması olmakla beraber, bir oran-da bağımsız bir hayata da sahip olur. Böylece belli bir dönemdeki üretim ilişkileri, kendi gelişme seyri içinde, izlediği üretim ilişkilerini etkiler ve giderek eski hüküm-leri, hukuk biçimlerini, sosyal amaçlar yönünde, değişik-liğe zorlar. Bu takdirde hukukun, yeni ihtiyaçlara, geli-şen üretim ilişkilerine uygun hale getirilmedikçe, toplu-mun gelişmesine karşı ciddi engeller haline geleceği do-ğaldır. Hukukun bir yerde tutucu niteliği buradan gelir. Bu dönemlerde meydana gelen çelişkiyi çözmek için sı-nıflar arası politik mücadele zorunluluk kazanır. Bu açı-dan, hukukun her zaman üretici güçlerle üretim ilişkileri demek olan, toplumun ekonomik yapısına uygunluğu ve ayni ekonomik koşulları yansıttığı düşünülemez. Toplum-

FEODAL TOPLUM ÜZERİNE

II

Feodal sistemde tayin edici üretim aracı topraktır. Toprak, feodal beyin malıydı. Toprak sahiplerinin köylüleri sömürmesi düzenin temelini oluşturuyordu. Feodal beyler köylüleri bir kaç biçimde sömürüyorlardı. Serf efendisine ya «Angarya» ya da «nakden (para olarak)» veya «Aynen (mal olarak)» kira (rant) ödemek zorundaydı.

Angarya, serfin yarattığı artı-değeri efendisinin doğrudan doğruya kendine mal etmesi, onun üzerinde her türlü tasarruf hakkını kullanmasıydı. Rantiye sisteminde ise, efendi, toprak kölesinin doğrudan doğruya emeğine değil, bu emeğin ürününe sahip çıkıyordu.

Angarya sisteminde köylü, haftanın belirli günlerinde (örneğin iki gün) kendi toprak parçası üzerinde kendi üretim araçlarıyla çalışıyor ve diğer günlerde ise (örneğin beş gün) efendisinin tarlasında yine kendi araçlarıyla çalışarak üretimde bulunuyordu.

Rantiye sisteminde, köylü belirli zamanlarda toprak sahibine tohum, büyük baş hayvan ve diğer tarımsal ürünlerden belli bir miktar vermek veya yine belli bir miktar para ödemek zorundaydı. Görüldüğü gibi, rant (Kira) ya doğrudan doğruya para olarak ya da mal olarak ödenmiş oluyordu. Bu ödemelerin yanısıra serflerin efendilerinin arazilerinde çeşitli hizmetlerde bulunmaları da âdettendi.

Toprak sahiplerince tasarruf edilen artı-değere «Toprak kirası (rantı)» ve feodalizmde egemen sınıfın tasarruf ettiği artı-değere ise «feodal toprak kirası (rantı)» denir.

Özetleyecek olursak feodal rantın gelişim süreci üç aşama gösterir ve bu aşamalar da şu biçimleri içerir: 1) Angarya 2) Aynî rant (rantın mal olarak ödenmesi) 3) Nakdî rant (rantın para olarak ödenmesi). Bu biçimler arasında temelde bir fark yoktu. Angarya sisteminde serf kendi toprağında çalıştığı sürece verimi arttırmaya çalışıyordu; rantiye sisteminde ise tüm çalışma süresince emeğinin verimliliğini arttırmak onun yararınaydı. Farklılık sömürünün özünde değil, biçimindeydi.

Kiranın (rantın) para olarak ödenmesi olayı, köylünün şehre giderek artı-emeğinin ürünlerini pazarlarda satması zorunluluğunu doğurdu. Böylece köylü efendisine kirayı para olarak ödüyor, bu durum da feodal beyin gittikçe daha çok işine geliyordu. «Bazıları bunu gizlice kaçarak yapıyorlardı, başkaları senyöre (feodal beye) bir miktar para ödemeyi üstüne alarak senyörün izni ile köyden ayrılıyorlardı. Her zaman paraya ihtiyacı olan senyörler, serflerinin bu şartla köyden ayrılmasına izin veriyorlardı. İlk önceleri, köyden ayrılma yetkileri geçici idi. Örneğin panayıra gitmek için ya da kış süresince, yani derebeyilk toprakları üzerinde kol gücü fazla olduğu zamanlar köyden ayrılabiliyorlardı. Fakat sonraları bu izinler daha uzun süreli oldular.» Böylelikle giderek köy çevresi ile pazar çevresi arasında sıkı bir bağ doğdu. Köy ekonomisi zamanla (doğal) niteliğini kaybetti. Meta ekonomisi dediğimiz piyasa için üretim geniş ölçüde gelişti. Kapitalist toplumun filizleri gittikçe güçleniyor, feodal toplumun toprağını zorluyor, ondan fışkırıyordu.

Değişimin ilerlemesi feodal düzenin çöküşünü hazırladı, kapitalizme geçisi ve köylülüğün tabakalaşmasını hızlandırdı. Doğal ekonomide bu tabakalaşma sınırlı kalmaya mahkûmdu. Pazar için üretime yani meta ekonomisine geçiş sonucu, köylülerden bazıları zenginleştiler ama büyük bir kısmı da yoksullaştı.

Ortaçağda şehirler yeniden canlanmaya başladı. İlk zamanlar şehirle köy arasında çok az bir fark vardı. Köylülerin ürettikleri zanaat ürünlerinin çoğunu efendileri tüketiyor, çok az bir kısmı ise kendi paylarına düşüyordu. Şehirlerdeki nüfus sadece ticaretle değil aynı zamanda toprakla da uğraşıyordu. Tarlalar ve yeşil ara-

---

sal devrimler döneminde, bu devrimlerin kendi alt yapılarına uygun hukuku için bu, yani hukukun temel yapıyı yansıttığı düşüncesi doğrudur. Ama sürekli olarak gelişmekte olan bir toplum karşısında hukukun her zaman temel ekonomik yapıyı yansıtmakta olduğunu iddia etmek mümkün değildir.

İlk bakışta bir yasa hükmü, toplumsal bir ilişkiyi düzenlemektedir. Yasa koyucu, eğer toplumsal ilişkiyi, bu ilişkinin ihtiyacını doğru saptayabilmişse, kabul edilen yasa, bu ihtiyacı «**Yasama» anı için** karşılamış ve gidermiş sayılabilir. Yasama anında toplumsal ilişkiye cevap veren bu yasa zamanla eskiyecektir, toplumun yapısı ise sürekli gelişme halindedir. Toplumsal yapı geliştikçe, toplumsal ilişkiler değiştikçe sözü geçen yasa hükmü artık ihtiyacı karşılayamayacak ve hukuk dili ile «Caduque» hale gelecektir. Giderek, toplum gelişmesi ile hukuk arasında bir çelişki doğacaktır. Bu halde artık hukuk «Tutucu» bir nitelik kazanmış ve toplumun gelişmesini engeller bir yöne girmiştir. Bu haller, toplumun temel ekonomik yapısına bağlı ve onun bir yansımasından başka birşey olmayan üst yapı kurumunun alt yapıyı karşılıklı etkilediği hallerdir. Bu halde toplumsal gelişme, üst yapı kurumunun yani hukukun karşılıklı etkisi ile yavaşlamakta ve geçici bir süre için kösteklenmektedir. Ama bu kösteklenme alt yapıdaki gelişmeler ve birikimler sonucu etkisini sürdüremeyecek, toplumsal gelişme, hukukun bu tutucu etkisini yenecek ve gelişme yasaları yönünde yoluna devam edecektir.

:ilerle çevrili Ortaçağ şehri, şehirden çok büyük bir kö- ’ü andırıyordu.

Önceleri zanaatkârlar efendilerinin emirleri doğrul- usunda çalıştılar. Yani feodal bey istediği zaaat ürünü çin hammaddeyi zanaatçıya sağlıyor ve o da isteneni ’apıp teslim ediyordu. Genellikle zanaatkâra ödenti, mal ›larak yapılıyordu. Zanaatkârın emeğinin ürünleri nadi- ’en pazarlara ulaşıyordu. Zaman ilerledikçe zanaatkârlar neta üretimine doğru çekildiler. Efendileri için ürettik- erinin yanısıra pazar için de üretim yapmaya başladılar. 3aşka bir deyişle zaaatkârlar «meta üretiminin tekerleği» ıaline geldiler ki ayni süre zarfında köylüler büyük öl- :üde doğal ekonomiyi sürdürmekteydiler. Zanaatkârlık ;ittikçe daha kârlı bir meslek olmaya başladı ve şehir- erde tarım böylece yavaş yavaş sona erdi. «Ortaçağ :anaatçıları, aynı meslekte çalışan zanaatçıları bir araya oplayan loncalar meydana getiriyorlardı. Her lonca, ıretimi ve üretim hacmini düzenlemeye çalışıyordu, ör- ıeğin bir kumaş parçasının ölçülerini, hammaddelerin ıiteliğini belirliyorlardı. Genel kural olarak, her zanaatçı, n çok iki kalfa ve iki çırak kullanabilirdi... Loncalar :arşılıklı yardımlaşma amacıyla kurulan meslek birlik- əri idi. Aynı zamanda dini görevleri de yerine getiriyor- ardı... Loncalar ve uyguladıkları tedbirler, başlangıçta, ;anaatçılara, üretim sürecini yoluna koymakta ve hakla- ını elde etmek için mücadelede yardım ederek olumlu ›ir rol oynadılar. Ama, zamanla, lonca örgütü, ekono- nik ilerlemeyi durduran bir etken haline geldi. Meslek ahipleri her çeşit yeniliğe, her çeşit teknik mükemmel- iğe karşı koyuyorlardı. Örneğin, 13 ve 14. yüzyıllarda ıkrık kullanmak yasaktı. II. yüzyılda icat edilen keçe- eme fabrikası, 15. yüzyıla kadar yasaklandı. Öte yan- lan her meslek kendi meslek sırlarını sımsıkı saklıyordu. Köylüler artık mamûl maddelerini şehirlilerden alıyor- ardı. Böylece tarım ve el sanatları ve şehirle köy ara- ındaki ayrım tamamlandı.

Zanaatkârı köylüden ayıran temel fark, köylünün :endi emeğinin ürününü tüketerek yaşantısını sürdürme- i, zaaatkârın ise bunu yapamamasıydı. Zanaatkârın yeni ’eni hammaddeler alarak mesleğine devam edebilmesi ’ani varlığını sürdürebilmesi için emeğinin ürünlerini atması gerekiyordu. Yani ürettiği şeyleri kendisi kullan- nıyor aksine bunları pazara götürüp satıyordu. El sanat- arının gelişimi ile ticaretin yakın ilişkisi buradan gel- nektedir.

Başlangıçta serflerin ve zanaatkârların ürünleriyle icaret yapılıyordu. Ayrıca dış ülkelerden gelen ürünler le ticaret metaı oluyordu. Zamanla bu kaynaklar, gelişen icaret karşısında yetersiz hale geldiler. Küçük ölçüdeki l sanatları üretimi büyük ölçüdeki istekleri karşılamak- an çok uzaktı. Bu küçük üretim mahallî pazarların is- eklerini zar zor karşılıyordu. Üretim gittikçe gelişiyor, e var olan üretim ilişkileri bu gelişme karşısında çok ’etersiz kalıyordu. Büyük üretime geçiş yavaş yavaş zo- unlu hale geliyordu.

Lonca üretimi gittikçe önemini kaybediyordu ve nallarından edilmiş ve topraklarını yitirmiş köylüler ve anaatçılar proleterlere katılıp onların sayısını arttırı- orlardı.» «...Lonca sınırlamalarının ve derebeylik sınır- arının yavaş kalkması iç pazarın genişlemesini ve millî pazarların kurulmaya başlamasını sağladı... İç pazarın genişlemesi yaşam (geçim) araçları ile üretim araçlarına gittikçe artan bir talebin varlığını gösterir. Geri bir tek- niğe, el emeğine ve iş bölümüne dayanan manifaktür genişlemekte olan pazarın emtia talebini artık karşılaya- maz hale gelmişti. Makineleşmiş sanayie geçmek zarureti kendini kabul ettiriyordu...»

Giderek feodalizmin bağrından kendisini izleyecek düzenin habercilerinin sesi yükselmeye başladı. Bunlar çok ileri bir gelişim gösteren sosyal iş bölümü, ilerleyen üretim teknikleri, yıkılan doğal ekonominin yıkıntıları içinden doğup yükselen meta ekonomisi, yavaş yavaş fi- lizlenen burjuvazi ve yeni ezilenler sınıfı modern prole- tarya idi.

Sömürü ve baskya karşı ayaklanan serfler artık bu düzenin kendilerine acı ve ezilmeden başka bir şey ge- tirmeyeceğinin bilincine varmışlar, ayaklanıyorlar, direni- yorlar, savaşıyorlardı. Tarihin sınıf mücadeleleri zinciri- ne her şahlanışlarında bir yenisini ekliyorlardı. Binlerce serfin köylü isyanlarında verdikleri kurbanlar üzerinde, feodal toplum yıkılıyor, yepyeni bir sömürü toplumu olan burjuva toplumu doğuyordu.

Köylü isyanlarını var gücüyle destekleyen burjuvazi, yeni bir sınıf toplumunda, yepyeni biçimler altında ge- leneksel sömürü ve baskıyı sürdürebilmek için sabırsız- lanıyordu. Gün geldi, görevini tamamlayıp silinen diğer düzenler gibi, feodal toplumlar da birer birer tarihe ka- rışıp gittiler. Feodalizmin yıkılışında toplum treninin lokomotifliğini yapan burjuvazi, çöken düzeni izleyen ka- pitalist toplumda bu devrimci görevini proletaryaya bı- rakıyor ve diğer tüm tutucu sınıflar gibi doğduğu gün- den bu yana yıkımına doğru yol alıyordu. İnsanlığın çi- lesi henüz sona ermemişti.

BİZE GELEN YAYINLAR

VARLIK YAYINLARI

Türkçülüğün Esasları
Ziya Gökalp

Martı
Anton Çehov

İki Kültür
C.P. Snov

Kumarbaz
Dostoveyski

Yabancı
A. Camus

Atatürk'ün Bağımsızlık Savaşı Nasıl Başladı?
Refik Necdet Aktaş

OSMANLI TOPLUM YAPISI

Az Gelişmişliğin Tarihsel Temeli
Muzaffer Sencer
Yöntem Yayınları
Fiyatı : 20 TL.

İsteme Adresi :
Prof. Kâzım Gürkan Cad.
Keçiören Apt. Kat 4, Cağaloğlu
P.K. 1196 — **İ S T A N B U L**

EDEBİYAT ÖDÜLLERİ

Yazan : Hikmet ALTINKAYNAK

Her yıl merakla, heyecanla beklenen bir konudur; edebiyat ödüllerinin kimlere verileceği. Her yazarın gizli bir isteğidir bu. Kimi yazarlar da kendilerini bir parça ona göre hazırlarlar. Ama, en çok da yayınevlerinin yüzünü güldürür bu durum. Hemen harekete geçerler ödül alan kitabın ikinci, üçüncü baskılarını yapmak için.

Dış ödülleri bir yana bırakırsak, yurdumuzda Türk Dil Kurumu Edebiyat Ödülleri, Sait Faik Hikâye Ödülü, Orhan Kemal Roman Ödülü verilmektedir. Zamanımıza gelinceye değin TDK Edebiyat Ödülleri 16, Sait Faik Hikâye Ödülü 18, Orhan Kemal Roman Ödülü ise 2 yıldır dağıtılmaktadır.

Her yıl olmasa da kimi yılların ödülleri pek yerini bulmamakta, sanat çevrelerinde ve okuyucular arasında yadırganmaktadır. Bundan dolayıdır ki ödül de almış olsa, kimi kitapların belli sayıdan çok okunmasında pek değişiklik olmamaktadır. Bu bize dikkatli, bilinçli okur kitlesinin her gün biraz daha çoğalmakta olduğunu sanırım kanıtlamak için yeter bir ölçüdür.

Şimdi kuruluş sırasına göre edebiyat ödüllerini ve kimlere hangi yapıtları için verildiklerini görelim. 1973 yılı içinde verilen TDK Edebiyat Ödülleri dışında bana kalırsa, pek şaşırtıcı, yadırgatıcı ödül olmadı. İlkin Sait Faik Hikâye Ödülü açıklandı.

I — SAİT FAİK HİKÂYE ÖDÜLÜ :

Hikâyeci Sait Faik Abasıyanık II Mayıs 1954'te öldü. Annesi Makbule Abasıyanık oğlunun kitaplarının gelirinden karşılanmak üzere 1000 liralık Sait Faik Armağanı kurdu (1955). Bu bir önceki yılın en beğenilen kitabına yazarın ölüm gününde yapılan törenle verilmektedir. Bugüne değin kazanan hikâyeciler ve kitapları şöyle :

1955 - Sabahattin Kudret Aksal (Gazoz Ağacı) ve Haldun Taner (On İkiye Bir Var),

1956 - Tahsin Yücel (Haney Yaşamalı),

1957 - Necati Cumalı (Değişik Gözle).

1958 - Orhan Kemal (Kardeş Payı),

1959 - Oktay Akbal (Berber Aynası).

(1960 - 1963 yıllarında Ödül verilmedi. 1964 Martında Darüşşafaka Cemiyeti, Ödül tutarını 5000 lira yaparak, Ödül verme işini üslendi.)

1964 - Mehmet Seyda (Başgöz Etme Zamanı) ve Adnan Özyalçıner (Sur),

1965 - Kâmuran Şipal (Elbiseciler Çarşısı) ve Mahmut Özay (Yorgo),

1966 - Cengiz Yörük (Çölde Bir Deve),

1967 - Tarık Dursun K. (Yabanın Adamları),

1968 - Muzaffer Buyrukçu (Kavga),

1969 - Orhan Kemal (Önce Ekmek) ve Faik Baysal (Sancı Meydanı),

1970 - Zeyyat Selimoğlu (Direğin Tepesinde Bir Adam),

1971 - Bekir Yıldız (Kaçakçı Şahan) ve Bilge Karasu (Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı),

1972 - Füruzan (Parasız Yatılı),

1973 - Demirtaş Ceyhun (Çamasan).

Sait Faik'in alışılmışın dışında getirdiği hikâye sesi, konularını yorumlayarak vermekteki gücü sanırım kendisini kabul ettirmekteki en önemli öğelerden biri olarak sayılmaktadır. İşte bu yılın ödül alan sanatçısı Demirtaş Ceyhun da yapıtını bu yetkinliğe, bu olgunluğa getirmiş bir yazardır. Bu nitelikler Demirtaş Ceyhun'un Çamasan'ında kimi yerlerde kişinin düşüncesini eşeleyen çözümlemelerle oluşurken kimi yerlerde de bilinçlendirme, bilinci eyleme zorlama gibi öğeler de taşımaktadır.

Demirtaş Ceyhun'un Çamasan 6. yapıtıdır. Bugüne değin Tanrıgillerden Biri (Hikâyeler 1971), Sansaryan Hanı (1967), Yağma Edilen Türkiye (Araştırma - İnceleme 1968), Asya (Roman 1970, TRT Roman Başarı Ödülü)'yı yayımlamıştır.

Üçüncü baskısı Ağustos 1973'te yapılan Çamasan'ın daha bir yılın doldurmadan kırdığı satış rekoru sanırım her yapıt ve her ödül almış kitaba kısmet olmamıştır. Çamasan'ın daha da baskı sayılarını çoğaltacağını umuyor ve diliyorum.

II — TÜRK DİL KURUMU EDEBİYAT ÖDÜLLERİ :

Dil Bayramı'nda verilmek üzere 3500'er liralık bir Bilim Ödülü ile Sanat Ödülü koymuştu; Türk Dil Kurumu. Bu sonraları değiştirilen yönetmelikle (1958) Bilim Ödüllerinin yanında Edebiyat Ödülleri de (şiir, roman, hikâye, tiyatro, çeviri ve deneme-eleştiri-gezi olmak üzere altı dalda) yer aldı. Ödül tutarı her dalda 1500'er lira oldu. Bu da 1971'le birlikte 5000 liraya çıkarıldı.

Türk Dil Kurumu'nun yurdumuz sanatçılarını yetiştirmede; gelişmelerinde kuşkusuz ki önemli katkısı vardır. Ama kimi davranışlarıyla bir bölüm sanatçının da kargınlığına sebep olmuştur, zaman zaman.

1957'den başlamak üzere Edebiyat Ödüllerinin altı daldaki sıralanışı :

Şiir türünde :

1957 - Fazıl Hüsnü Dağlarca (Delice Böcek),

1964 - Behçet Necatigil (Yaz Dönemi),

1965 - Gülten Akın (Sığda),

1966 - Cemal Süreya (Göçebe).

1967 - Nahit Ulvi Akgün (Evren Türküsü),

1969 - Necati Cumalı (Yağmurlu Deniz).

1970 - Oktay Rifat (Şiirler),

1972 - Metin Eloğlu (Dizin).

Roman türünde :

1957 - Oktay Akbal (Suçumuz İnsan Olmak),

1962 - Nezihe Meriç (Korsan Çıkmazı),

1967 - Kemal Bilbaşar (Cemo),

1968 - Kemal Tahir (Devlet Ana),

1971 - Fakir Baykurt (Tırpan),

1973 - Abbas Sayar (Çelo).

Hikâye türünde :
1958 - Tahsin Yücel (Düşlerin Ölümü),
1960 - Onat Kutlar (İshak),
1961 - Tarık Dursun K. (Güzel Avrat Otu),
1962 - Muzaffer Buyrukçu (Bulanık Resimler),
1963 - Feyyaz Karacan (Sığınak Hikâyeleri),
1964 - Demir Özlü (Soluma),
1965 - Afet Muhteremoğlu (Başörtülüler),
1968 - Samim Kocagöz (Yağmurdaki Kız).
1969 - Orhan Kemal (Önce Ekmek)
1971 - Şahap Sıtkı (Acı),
1972 - Adnan Özyalçıner (Yağma),
1973 - Selçuk Baran (Haziran).
Tiyatro türünde :
1960 - Orhan Asena (Tanrılar ve İnsanlar),
1963 - Vüs'at O. Bener (Ihlamur Ağacı),
1968 - Turan Oflazıoğlu (Deli İbrahim),
1970 - Aziz Nesin (Çiçu),
1972 - Haldun Taner (Sersem Kocanın Kurnaz Karısı).
Çeviri türünde :
1959 - Sabahttin Eyüboğlu - M. Ali Cimcoz (Eflâtun'dan Devlet)
1960 - Teoman Aktürel (Philippe Soupault'dan Şarlo çevirisiyle),
1961 - Azra Erhat ve A. Kadir (Homeros'ten İlyada çevirisiyle),
1962 - Adalet Cimcoz (Franz Kafka'dan Milena'ya Mektuplar çevirisiyle)
1963 - Bilge Karasu (D.H. Lawrence'den Ölen Adam çevirisiyle),
1964 - Tahsin Saraç (Günümüz Fransız Şiiri kitabıyla),
1965 - Ülkü Tamer (Edith Hamilton'dan Mitolagya çevirisiyle),
1968 - Seha L. Meray (Hugo Grotius'tan Savaş ve Barış Hukuku çev.),
1969 - Akşit Göktürk (Daniel Difoe'dan Robenson Krusoe çevirisiyle),
1970 - Can Alkor (Nietzsche'den Ecco Homo çevirisiyle),
1971 - Attilâ Tokatlı (Elsa Triolet(den Beyaz At romanı çevirisiyle),
1972 - Bertan Onaran (Simone de Beauvoir'dan Konuk Kız romanı çev.),
1973 - Melih Cevdet Anday (Trajei Vesaas'tan Buz Sarayı romanı çevirisiyle),
Deneme-Eleştiri-Gezi türünde :
1961 - Memet Fuat (Düşünceye Saygı),
1962 - Fikret Otyam (Gide Gide 3),
1963 - Burhan Arpad (Gezi Günlüğü),
1964 - Necip Alsan (Eflâtun),
1965 - Ceyhun Atuf Kansu (Köy Öğretmenine Mektuplar),
1967 - Cemil Yener (Fuzuli,nin Dünyası),
1968 - Cengiz Bektaş (Mimarlıkta Eleştiri). (1).

Bu yılki ödül kazanan yapıtlar üstünde kısaca durmak istiyorum.

a) — Hikâye :

Ödüle aday 11 yapıt içinden Selçuk Baran'ın Haziran adlı hikâye kitabı kazandı. Yeni olmamakla birlikte adını henüz duyurmaya başlamış bir sanatçıydı Selçuk Baran. Tüm işini bırakarak evde oturup kendini salt hikâyeye verdiğini ödülü aldıktan sonra TRT'de yayımlanan konuşmasından izledim.

Hikâye konularını yaşadığı çevreden almaktadır yazar. Yaşadığı çevre ise, kenttir. Bu kente de bir kadın yazar gözüyle bakmaktadır.

Selçuk Baran'ın 21 hikâyesini oluşturan Haziran hikâyemize güçlü, yeni bir soluk getirmemiştir bence. Ama öyle sanıyorum ki kendisine verilen bu ödülden sonra güçlü, yetkin hikâyeler yazacaktır. Bu durumuyla Ödül almış bile olsa, Haziran'ın satışında çok az bir değişiklik görülecektir. Ama bu Selçuk Baran'ın okunurluğunun başlangıcı olacaktır.

b) — Roman :

Abbas Sayar yeni bir ad değildir. Adını da Yılkı Atı romanıyla Edebiyatımıza silinmemecesine yazmıştır. Yılkı Atı kendisine bir de TRT 1970 roman başarı ödülü kazandırmıştır. Çelo ise yazarın ikinci romanıdır.

Seçiciler Kurulunda bulunan 7 üyeden ancak 4'ünün oyunu alabilmiştir. Ama bu okurunu etkilememiştir Abbas Sayar'ın. Tersine Çelo daha ilk ayında (birinci baskı : Eylül 1973, ikinci baskı : Eylül 1973) ikinci baskısını yapmıştır. İşin bir garip yanı da fiyatı 10 lirayken 15 lira olmuştur.

c) — Çeviri :

Norveç'li yazar Tarjei Vesaas'tan çevirdiği Buz Sarayı romanıyla çeviri Ödülünü şair Melih Cevdet Anday kazanmıştır. Dilinin duruluğu, hiç bir ölü sözcüğün olmayışı ki Buz Sarayı'nı okutuyor. Üstelik çeviride şiirsel bir dil kullanılmış, şiir gibi bir yapıt olmuştur Buz Sarayı.

Yapıtın konusu iki küçük kızın bir okul dönemini bile bulmayan garip yaşantısını anlatmakta..

Çevirinin yetkinliğince konunun da önemliliğini gözetse sayın Seçiciler Kurulu verdiği 6 oydan sanırım yarısını almak zorunda kalacaktır.

ç) — Şiir :

Bu türde ödüle aday yapıtlar gereken oyu sağlayamamışlardır. Ama bana kalırsa, Gülten Akın'ın Maraşlı Ökkeş'in Destanı gerçekten ödül verilmeye değer yapıtlardan birisidir. Sonra, Hasan Hüseyin'in Oğlak adlı şiir kitabı da sayılabilir. Baskıları 1973 olmasaydı Kemal Özer'in Kavganın Yüreği'ni, Hasan Hüseyin'in Acıyı Bal Eyledik'ini, Tekin Sönmez'in Ağıt Yok'unu önerirdim. Ama bu önerilerim gene saklı kalsın 1974 Şiir Ödülü için.

d) — Tiyatro ve Deneme-Eleştiri-Gezi :

Bu türlerde de yeterli oy sağlanamamış, böylelikle de hiç yapıta ödül verilmemiştir.

e) — Bilim :

Yukarıda yıllara göre yaptığım sıralamada Bilim Ödüllerini almamıştım. Çünkü bu konumun dışındaydı. Ancak bu yıl verilen Bilim Ödülü edebiyatı çok yakından ilgilendiren bir yapıta olduğu için bu yılki üstünde kısaca durmak bir görev oldu.

Prof. Dr. Berna Moran'ın Edebiyat Kuramları ve Eleştiri adını taşıyor Ödül alan kitap. Bugüne değin edebiyatçılarımız gereksindiği bir yapıttı bu. Okunanların değerlendirilmesinde kuşkusuz ki önemi büyük olacaktır. Berna Moran 5 oy bile alsa, bu değerli yapıtı, yıllarca

kitaplığımızın en seçkin yerinde önemini yitirmeyecektir.

Türk Dil Kurumunun 1973 yılı ödüllerini veren «Edebiyat Ödülleri Seçiciler Kurulu'nda Orhan Hançerlioğlu, Cemal Süreya, Tahsin Yücel, Prof. Dr. Gündüz Akıncı. Tahsin Saraç, Behçet Necatigil ve Cahit Külebi; «Bilim Ödülü Seçiciler Kurulu'nda ise Ord. Prof. Dr. İlhami Cıvaoğlu, Orhan Şaik Gökyay, Prof. Dr. Bahri Savcı, Prof. Dr. Seha L. Meray. Prof. Dr. Sedat Veyis Örnek ve Doç. Dr. Berke Vardar bulunuyordu (2).

Kuruma gelen ödüle aday yapıtların sayıları ise şöyle : Şiir türünde 10, romanda 6, hikâyede II, çeviride 10, deneme-eleştiri-gezide 3, tiyatroda I, ve bilimde 8'dir.

III — ORHAN KEMAL ROMAN ÖDÜLÜ :

Hikâyeci, romancı Orhan Kemal'in 2 Haziran 1970'te ölümünden sonra kuruldu bu ödül. İlkini Boynu Bükük Öldüler'le Yılmaz Güney aldı. (1972). Bu yılın ödülünü ise Çetin Altan. Büyük Gözaltı'yla kazandı.

Çetin Altan'ın sanatı Orhan Kemal'inkini içerdiğince onunla bir ortak yanı da yaşantısının her döneminde devrinin tutucu hükümetleriyle başının rahat bırakılmayışı, sürekli tedirgin edilişidir.

Büyük Gözaltı, Çetin Altan'ın ilk romanı. Yazar daha çok fıkralar yazmıştır günlük gazetelerde, ayrıca bir şiir kitabı ve birkaç oyunu vardır. Bu arada yayımlanmış olan araştırma-incelemeleri önemli yankılar yapmıştır. Oyunları filme alınmış ve gösterildiği yerlerde olaylar yaratmıştır. İşte Büyük Gözaltı da olay yaratacak denli önemli bir yapıttır.

Nedir Çetin Altan'ın anlattığı?

Tutukevinde bir adam, her gün düzenin sorgucularına hesap vermektedir. Bu, adı bile açıklanmayan ama olayları bütünüyle yaşayan, önceki yaşadıklarını da geriye dönüşlü anışlarla anlatan Büyük Gözaltı'nın başkişisidir. Bu kişi baskılı bir dönemi yaşamış ve yazmıştır. Bunun içinde yazar da vardır. Ama Çetin Altan'ın yazdığı bir anıdan değişik bir şeydir. Anının kurulduğu, tekdüzeliği bir yerde okutmaz onu. Ama Büyük Gözaltı öyle değil.

Bugün Sağmalcılar Cezaevinde adli bir hata yüzünden ömrünü tüketen, bu arada kör olma tehlikesiyle karşı karşıya bulunan Çetin Altan bu yıl ülkemizde verilen ödüller içinde ödül almayı hak kazanmış yazarların en ilki, en başta gelenidir.

Büyük Gözaltı'yı bu büyük yazarın kavga dolu yaşantısının ve yurdumuz yöneticilerinin kimi yanlarını dile getirdiği için sevdim.

Böylece, sözümüzü özetlersek yurdumuz Edebiyat Ödülleri, bu yıl da okur kitlesini etkileyerek ödül kazanan kitapların okunmasını sağlamıştır. Kitap okunmasını sağlayan bir başka öğe de normal yönetim dönemine geçiş olmuştur. Arama-taramalarda, yasaklansın yasaklanmasın götürülen kitaplar okuru yıldırdığı gibi satışları da önemli ölçüde durdurmuştu. Şimdi artık böylesi bir konudan söz edilemez.

Sözü edilecek olan konu o günlerin ürünlerini vermek, ödüllerde de onlara öncelik tanımaktır.

(I) — Ödül alanların listesini çıkarmada Behçet Necatigil'in Ed. İ. Sözlüğünden yararlanılmıştır.

(2) — Türk Dili dergisi sayı : 265.

ÖRNEK BİR KARAR

T. C.
Anamur
Sulh Ceza Mahkemesi

Esas No: 1972/479
Sıra No: 1973/564
Hakim : Ünal Yılmaz 15736
Kâtip : Hamdi Kaynarpınar 19
Davacı : K.H.
Sanıklar : 1-Mehmet Kurt, Veli Oğlu 1947 doğumlu Anamurun Ormancık K.den
Vekili : Avukat Nihat Aydın
2-Hüseyin Kurt, Veli Oğlu 1931 D.lu Anamur Ormancık K.den
Suç : Yasaklanmış kitap ve yayın bulundurmak.
Suç Tarihi: 17.4.1972

Yukarıda suçu ve açık hüviyetleri yazılı sanıklar hakkında yapılan yargılama sonunda :

GEREĞİ DÜŞÜNÜLDÜ:

Sanıklardan Hüseyin Kurt, Bu kitapların Mehmet Kurt'a ait olduğunu kendisinin ilgisinin bulunmadığını, Mehmet Kurt ise kitapları alenen kitapcılardan satın aldığını ve çok eskiden almış olduğunu ve yasaklandığını duymadığını savunmuştur.

Sanıklar hakkında yasaklanmış basılı eserleri bulundurdukları anlaşılmış ise de; yasak kitabın evde bulundurulmasının suç teşkil etmeyeceği ve müsadereyi gerektirmeyeceği, Yargıtay 1. Ceza Dairesinin 17.11.1971 gün ve 3973 Esas, 3804 karar sayılı ilâmı ile hükme bağlanmış olmasına ve mücerret basılı eserleri bulundurmanın mevcut mevzuatımıza göre suç teşkil etmemesine binaen müsnet suçtan sanıkların BERAETLERİNE, Emanetteki zabdedilmiş kitapların İADESİNE, Temyizi kabil olmak üzere sanıkların ve sanıklardan Mehmet Kurt vekili Avukat Nihat Aydın'ın yüzüne karşı 7.11.1973 günü verilen alenen ve usulen tevhim kılındı. 7.11.1973

Kâtip **Hakim 15736**

İş bu hüküm süresinde kanun yollarına başvurulmadığından 8.12.1973 tarihinde kesinleşmiş bulunduğu tastik olunur.

14.12.1973
Başkâtip 17
Şevket Erkan

UMUT

Nazım HİKMET

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken çöp kamyonları,
ölüleri, toplar kaldırımlardan,
işsiz ölüleri, aç ölüleri.

İşler atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken,
ve güneş doğarken köylü aile,
erkek, kadın, eşek ve karasaban,
sabana koşulu eşekle kadın,
toprağı sürerler. Toprak bir avuç...

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken ölü bir çocuk,
bir Japon çocuğu Hiroşima'da.
On iki yaşında ve numaralı
ve ne boğmacadan, ne menenjitten,
ölür bin dokuz yüz elli sekizde.
Ölür bir Japoncuk Hiroşima'da
dokuz yüz kırk beşte doğduğu için.

İşler, atom reaktörleri, işler,
Yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken tombul bir adam
yatağından çıkar dalgın giyinir:
«Bu gün kimi kime gammazlamalı?
Âmirin gözüne nasıl girmeli?»

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken zenci şoförü
ağaca asarlar yol kıyısında,
gazyağına bulayarak yakarlar,
sonra kimi kahve içmeye gider
kimi saç traşı olur berberde,
kimi dükkânını açar erkenden
kimi genç kızını öper alnından.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken mahpus kadını,
kayışla masaya bağlı sırtüstü
çıplak memeleri al kan içinde
sorguya çekerler bir bodrumda.
Sorguya çekenler sigara içer,
biri yirmisinde, altmışlık biri,
gömlekleri terli, kollar sıvalı
ve kum torbaları elektrotlar.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken gül yaprağına
uçak alanında sessiz pilotlar
«H» bombası yükler tepkililere
ve güneş doğarken, güneş doğarken
otomatik silâhlarla biçilir
üniversitelilerle işçiler
ve akasya ağaçları bulvarın,
pencereler, balkondaki saksılar.
Ve güneş doğarken devlet adamı
konağına döner bir ziyafetten.

Ve güneş doğarken kuşlar ötüşür.
Ve güneş doğarken, güneş doğarken
genç bir ana bebesini emzirir.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken,
ve güneş doğarken ben bir geceyi,
bir uzun geceyi gene uykusuz
ağrılar içinde geçirmişimdir.
Düşünmüşüm hasretliği, ölümü,
seni, memleketi düşünmüşümdür,
seni, memleketi ve dünyamızı.

İşler, atom reaktörleri, işler,
yapma aylar geçer güneş doğarken
ve güneş doğarken hiç umut yok mu?
Umut, umut, umut
umut insanda...

"Olağanüstü" Dönemin Kültür Hayatımıza Getirdiği Yozlaşmala

Toplumumuz, 27 Mayıs Devrimi'ne kadar kasıtlı ve bilinçli bir şekilde, karanlıkta bırakılmağa çalışılmış, bir yandan en gerici, en yoz, en köhnemiş görüşleri «ilericilik» maskesi altında sunan yabancı kaynaklı kitaplarla, diğer yandan da tarihimizle toplum yapımızı «sahte» kahramanlarla açıklayan sözde bilimsel yerli eserlerle «okuyucu» açık bir uyutma politikasına alet edilmişti. Bu arada belirli bir uyanışın tohumlarını atabilecek Köy Enstitüleri deneyine son verilmiş, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yapılan çevirilerde idealist ve metafizik görüşleri savunan eserlere büyük bir ağırlık tanınmıştı. Olumlu ve yaratıcı bir geçmişle geleceğe dönük bir «misyon» dan yoksun, dışa bağımlı Türkiye burjuvası Batı burjuvasının ilerici dönemlerindeki olumluluğunu, dolayısıyla «düşünce özgürlüğü» ile «bilimselliği» ve «maddeciliği» yansıtan eserlerden dahi korkar olmuş, toplumcu görüşü ortaya koyan kitaplar ise sözü dahi edilmesi tehlikeli, mutlak yasaklar arasında yeralmıştı. Böylece kendi halkından, kendi geçmişinden ve bilimsellikten kopuk «Türkiye Aydını»na ters bir bilinç verilerek «çağdaş uygarlık düzeyine ulaşmak» etiketi altında, Batıyı. daha doğrusu kapitalizmi ve kapitalist gelişmeyi savunması, bilinçsizce kapitalizmin yanında yer alması sağlanıyor, bütün çabalara rağmen, gene de, toplumsal düzenimizdeki bozukluğun temel nedenlerinin bilincine vararak, zulme, haksızlığa, sömürüye ve faşist baskılara karşı mücadele eden yurtsever aydınlarla çalışan kitlelerin temsilcilerine kan kusturuluyordu.

1950 seçimlerinden sonra, ülkemizde demokratik ilke ve kurumların gelişeceği, bilim ve aydın düşmanlığının sona ereceği, özgür düşünceye nihayet saygı gösterileceği ve çalışan kitlelerin ekonomik, sosyal ve politik hakları için örgütlenebilme olanaklarına kavuşacakları umulmuşsa da, bu umutlar kısa sürede suya düşmüş; dünya finans kapitaline ve özellikle A.B.D. emperyalizmine bağımlı bulunan D.P. nin ülkemizi daha koyu bir karanlığa; daha koyu, daha gaddar, daha kanlı bir zulme sürüklemek istediği su yüzüne çıkmıştır. Ülkemizdeki sosyal ve ekonomik bunalımdan «kara cüppeli» lerle üniversiteli gençlerin ve aydınların sorumlu tutulduğu ve faşizan baskılarla zulmün dayanılmaz boyutlara ulaştığı bir sırada, zulme darbe vurulmuş ve 27 Mayıs Devrimi gerçekleştirilmiştir.

İktidardan uzaklaştırdığı sömürü güçleri tarafından giderek güçsüz ve etkisiz kılınan Ak Devrim'in toplumumuza en büyük armağanı 1961 Anayasası olmuştur. İlerici ve demokrat aydınların ürünü olan 1961 Anayasası'nın sağladığı sınırlı özgürlük ortamı içerisinde, toplumcu bilimi açıklıyan klâsikler de dilimize çevrilmiş, korkunç bir susuzluk içerisinde bulunan «okuyucu» kitlesinin, yani aydınlarla gençlerin bir bölüğü giderek idealist ve metafizik görüşlerden sıyrılmışlar; tarihi kişilerin ve «sahte» kahramanların, hatta sınıflı toplumlarda tek bir sınıfın değil, sınıfların yaptığı gerçeğinin bilincine varmışlardır. Öte yandan çalışan kitlelerin, yine Anayasa'nın sağladığı demokratik haklardan yararlanacak, ekonomik, sosyal ve politik hakları için giriştikleri mücadele de bu «bilinçlenme» ye anlam, öz ve amaç kazandırmış, toplumcu aydınlarla çalışan kitleler arasında giderel gelişen ve güçlenen bağlar kurulmuştur. Böyle bir ortan içerisinde, bilinç düzeyi gelişen «okuyucu» kitlesini; bur juva düzenini ve yaşantısını öven romanlarla, yalanc kahramanları yücelten «eserler»le, şovenizmi ve ırkçılığ körükleyen paçavralarla tatmin edebilmek olanaksızlaşmış gerçek anlamda aydınlaşma yolunda adımlar atan okuyucuların kitaplıklarında bu gibi kitapların yerini toplumcu bilimin klâsikleriyle kendi tarihimizi, toplumumuzu ve sosyal mücadelemizi toplumcu bilim açısından açıklayan yerli ürünler almıştır. Böylece küçük burjuva gevezelik ve zevzekliklerine, sanatkâr çevrelerindeki dedikodu, çekişme ve kaprislere ve «her şeyi ben bilirimcilik»e belirli ölçüde son verilmiş; sosyal mücadeleye katılmayıp kendi fildişi kulelerinde mısra düzenlerin, ahkâm kesenlerin, büyüklük taslıyanların, bir kelimeyle dinozorlarla fasillerin esamisi okunmaz olmuştur. 1961 - 1971 dönemi halkın mücadelesine inanmış aydınların toplumculaştığı ve çalışan kitlelerin bilinçlendiği gerçek bir uyanış dönemidir; Tarihimizde, ilk defa olarak toplumcu bilim bir kaç aydının tekelinden çıkmış, belirli ölçüde kitlelere malolmuştur.

Bununla beraber, bilindiği gibi, bu çok dinamik, hareketli ve olumlu döneme 1971 «olağanüstü» rejimi ile bir son verilmek istenmiştir. Toplumcu düşüncenin yasaklandığı, yurtsever aydınlarla gençlere her türlü baskının yapıldığı «olağanüstü dönem» de; kitlelerin sosyal, ekonomik ve politik mücadeleleri de kilit altına alınınca toplumumuz yeniden karanlığın içerisinde bulmuştur kendisini. Böylece egemen çevreler belirli bir karamsarlık, yılgınlık ve nemelâzımcılık ortamı geliştirmeye çalışmışlar, toplumcu bilimi «dogmatik» olarak niteleyen sözde bilim adamlarıyla düşünürlere ve yazarlara prim vermişler, eski yürekliliğinden birşeyler yitirmiş bulunan küçük burjuva aydınlarının zihinlerini daha da bulandırmak amacıyla «Tanrıların Arabaları» «Dünyanın Gizli Sahipleri» gibi sahte bilimsel eserleri birden piyasaya sürmüşlerdir. Belirli bir «kaçış» içerisinde olan «okuyucu» da böylece eski alışkanlıklar, eski bireycil eğilimler, eski idealist ve metafizik görüşler yeniden canlandırılmağa çalışılmış, tek bir kelimeyle 27 Mayıs devriminden sonra canlılık ve anlam kazanan kültür hayatımızı yozlaştırmak için her çareye başvurulmuştur.

Kendisini gerçek aydın ve toplumcu olarak niteleyenlerin, çalışan kitlelerin mücadelesine omuz verenlerin, kendileri de çalışan kitleler içerisinde yer alanların artık durup bir durum değerlendirmesi ve bir özeleştiri yapmaları zamanı kesinlikle gelmiştir.

«Tanrıların Arabaları» ve «Dünyanın Gizli Sahipleri» gibi, paçavraların, bu paçavralardaki metafizik görüşlerin ciddi ciddi tartışılmasının nedenleri nelerdir?

«Dünyanın Gizli Sahipleri» ile dünyanın gerçek sahipleri olan tekelci burjuvazi ve müttefikleri gizlenilmeğe çalışılmıyor mu? Gerçek ve bilim dışı görüşleri ger-

M.E. BAKANI DENGİZ'İ MAHKEMEYE VERDİK

(Baştarafı sayfa 1'de)

Müzik öğretmenliği görevini sürdürmekte iken, Milli Eğitim Bakanlığının, 24.2.1972 gün ve 3733 sayılı işlemi ile müstafi sayılmış ve bu suretle görevine son verilmiştir.

2 — Haksız olduğuna inandığımız bu işlem aleyhine açtığımız iptal davası sonunda, Danıştay 5. Dairesi, 19.2. 1973 gün ve E: 1973/225 sayılı kararı ile yürütmenin durdurulmasını hüküm altına almıştır.

4 — Aradan geçen süre içerisinde, kararın uygulanmaması üzerine, Ankara 6. Noterliği aracılığı ile Orhan Dengiz adına çektiğimiz 30.7.1973 gün ve 27721 sayılı ihtarnamede sözkonusu Danıştay kararının 15 gün içerisinde uygulanarak müvekkilin göreve döndürülmesini, aksi taktirde uğranılan maddi ve manevi zararların şahsi kusuru nedeniyle kendisinden isteneceği ihtar edilmiştir.

5 — Yapılan bu başvurmalara ve çekilen ihtarnameye rağmen, müvekkili görevine döndürmeyerek, kişisel kusuru neticesi maddî ve manevî zararların doğumuna sebep olan Orhan Dengiz aleyhine, işbu davanın açılması zorunluğu doğmuştur.

HUKUKİ DURUM

1 — Anayasamızın 132. maddesinin son fıkrasında «...... yasama ve yürütme organları ile idare, mahkeme kararlarına uymak zorundadır. Bu organlar ve idare, mahkeme kararlarını hiç bir surette değiştiremez ve bunların yerine getirilmesini geciktiremez» hükmü yer almıştır. Anayasamızın bu hükmüne paralel olarak Danıştay Yasasının 95/2 maddesinde de : İdarenin, Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 132. maddesi gereğince, Danıştay ilâmlarının icaplarına göre işlem veya eylem tesis etme yükümlülüğü kabul edilmiştir.

2 — Danıştay kararlarının aynen yerine getirilmesi Anayasa ve Danıştay Yasasının bir buyruğu olduğuna göre; kararı uygulamak durumunda bulunan idare ajanlarının aksi yöndeki davranışları, tam deyimiyle hukuk dışı bir eylem teşkil eder. Dolayısıyla ajanların bu tür davranışlarından ötürü «Haksız fiil ilkeleri uyarınca sorumlu tutulacakları kuşkusuzdur. Öte yandan Yargıtay'ımızın yerleşmiş içtihatlarına göre Danıştay'ca verilen yürütmenin durdurulması kararını Anayasanın ve Yasaların amir hükümlerine rağmen uygulamayan ve uygulamamakta direnen idarî otoritenin bu eylemi kişisel bir kusur sayılmaktadır.

3 — Olayımızda da Orhan Dengiz sözkonusu Danıştay kararını uygulamak durumunda bulunan Milli Eğitim Bakanlığında görevli bir idari ajan olduğuna göre, bu ajanın kararı uygulamamak yolundaki eylemi kişisel bir kusur ve haksız bir fiil teşkil eder. Nitekim Yargıtay 4. Hukuk Dairesi 15.5.1970 gün ve E : 1969/5644 K : 1970/4549 sayılı ilâmında «Danıştayın yürütmeyi durdurma kararını, Anayasanın 132. maddesi buyruğuna aykırı olarak yerine getirmemekle idarî ajanın, kişisel kusuru kapsayan bir davranışta bulunduğunu» hükme bağlamıştır. Yine aynı kararda idarî görevin yerine getirilmesinde şahsi kusur ile hizmet kusurunun birleşebileceği de öngörülerek, bu durumda eylemden zarar görenin dilerse idare aleyhine Danıştayda ve dilerse ajan aleyhine Adalet Mahkemelerinde dava açabileceği belirtilmiştir.

4 — Yukarıdaki açıklamalarımız ışığında, olayımızda davalının Danıştay kararını uygulamamak şeklindeki haksız fiili sonucu davacı, 7.3.1973 gününden dava gününe kadar geçen on ay sekiz günden beri göreve döndürülmemiş ve bu süreye ait % 8 emekli keseneği ile birlikte net 12.725,— liralık aylığını alamıyarak maddî zarara uğramıştır.

Ayrıca Danıştay kararının uzun bir süre istem ve ihtarnamelere rağmen uygulanmaması davacıyı halkın ve öğretmen çevresinin gözünde şüpheli kişi durumuna düşürmüş ve müvekkilimizi de manevi ızdıraba düçar eylemiştir. Bu nedenle de davalıdan onbin lira manevi tazminat istemekteyiz.

Sübut Delilleri : Danıştay 5. Dairesinin 4.6.1973 günlü yürütmeyi durdurma kararı, Bu kararın uygulanmasını isteyen 21.6.1973 günlü dilekçemiz, Ankara 6. Noterliğinin 30.7.1973 gün ve 27721 sayılı ihtarnamesi, Yargıtay 4. H. Dairesinin 15.5.1970 gün ve 1970/4549 sayılı kararı.

Hüküm Nedenleri : Anayasa, Danıştay Yasası, Borçlar Yasası ve ilgili mevzuat.

S o n u ç : İki nüsha olarak sunulan bu dava dilekçesinden birinin on gün içinde cevap vermek üzere davalıya tebliğini, duruşmamızın yapılması ve Danıştayın yürütmeyi durdurma kararından önceki sürelerle dava tarihinden sonraki sürelere ait tazminat haklarımız saklı kalmak üzere 12.725,— lira maddi, on bin lira manevi ki toplam olarak 22.725,— lira tazminatın kanunî faiz, yargı giderleri ve vekâlet ücretiyle birlikte davalıdan tazminen tahsiline karar verilmesini saygılarımla ve bilvekâle dilerim.

15.1.1974

Av. İlhan Dişçi

çekmiş gibi tezgâhladığı için sahtekârlık suçundan tutuklanan Daniken'in «Tanrıların Arabaları» gerçekte küçük burjuvaların el arabalarından başka birşey midir?

14 Ekim ve 9 Aralık seçimleriyle toplumumuz «olağanüstü dönem» in karanlığıyla baskısından yavaş yavaş yavaş uzaklaşıyor. Sınırlı bir demokratik ortam içerisinde, çalışan kitlelerin özgürlük ve demokrasi mücadelesi yeniden güç kazandıkça; küçük burjuva kökenli aydınlar da yeni bir moral, yeni bir güç, yeni bir atılım kazanacaklar ve tekelci burjuvazinin kültür alanında tezgâhladığı oyunlardan giderek sıyrılacaklardır. Yurtsever aydınların, metafizik ve idealist görüşleri tarihin çöp kutusuna atarak yeniden toplumcu bilime dönecekleri ve dünyanın gizli değil, gerçek sahiplerine karşı, çalışan kitlelerin yürüttüğü özgürlük ve demokrasi mücadelesine içtenlikle omuz verecekleri günler hiç te uzak değildir.

MEYAK VE ÖYAK GİRİŞİMLERİ

(Baştarafı sayfa 1'de)

«Meyak - Öyak» konusunun ne fikri, ne girişimi bizden gelmiştir ve ne de yöneticisi biz olacağız. Demek ki, insiyatif bizim dışımızdadır. Kadrolarını biz teşkil etmeyeceğiz. Ve bizim ihtiyaçlarımızdan da doğmamıştır. Ama, geleceğe dönük umut uğruna, bizlerin maaşlarından belli bir oranda kesintiler sürdürülmektedir.

Konuya, önce kendi yerimizi ve devlet biçimimizi belirlemekle girelim.

Geri kalmış bir ülkede yaşıyoruz. Ne var ki, kalkınma çabası içindeyiz. Kalkınmada kapitalist ekonominin yöntemini tercih ettik. Bu yöntem ise insanın insan tarafından sömürülmesine dayanır. Ve uygulamada kendine özgü bir süreç içinde, kendine özgü usullerle oluşur.

Kapitalist ekonomi, ücretli emek yanında nakit - servet birikimini de gerektirir. Bunların her ikisi de yeni, ücretli emek ve nakit birikimi, kolayca elde edilen nesneler değillerdir. Temellerinde, baskı, soygun ve özellikle servet edinme uğruna girişilen akıl ve insanlık dışı uygulama vardır.

Ücretli emek uğruna insanların mülksüzleştirilmesi sonucu elde edilen servetler, kapitale dönüşünceye kadar belli bir süreçten geçmişlerdir.

Bir servetin sermaye olabilmesi için ücretli emeği sömürmesi ve bu sömürülme sonucunda da artı-değer yaratması lâzımdır. Bu servet nakit birikim de olabilir; kıymetli madenler ve değer getiren, değer yaratan başka bir değer de olabilir. Ama, bir servetin sermaye olabilmesi için mutlaka artı-değer yaratması ve bunu da emeği yani insanı sömürmek suretiyle yaratması şarttır.

Kapitalizmin kurulması, bir taraftan insanların yoksullaştırılması, yani küçük mülklerinden yoksun bırakılması ve bir taraftan da kıymetli madenlerin yağma edilmesi sonucu sağlanabilmiştir. İlkel sermaye birikimi böylesine bir sürecin sonunda elde edilmiştir. İlkel sermaye birikimi olmadan da kapitalizme geçilememiştir. Başka bir yolu da bugüne kadar bulunamamıştır.

Azgelişmiş bir ülke, ilkel sermaye birikimini nasıl sağlayacaktır? Sömürgesi yoktur. Esir ticareti yapmak suretiyle servetler edinemez. Başka ülkeleri yağma edemez. Başka ülkelerin servetlerine zorla elkoyamaz. Çağımızda bizim gibi, gelişme yolunda olan ulusların mülksüzleştirilmesi bile bazı tehlikeleri beraberinde getirir. Hem kapitalist kalkınma yöntemini benimsediyse ve hem de kapitalist devlet olarak varlığını sürdürme kararında ise ne yapacaktır?

Bu durumun gerçekleşmesi için tek yol bağımsızlığı pahasında olsa, hem bir taraftan yabancı sermayenin koltuğu altına girecektir ve hem de sermaye birikimini sağlamanın yolunu arayacaktır. Bunun da yolu, bir yandan sosyal tepkileri baskı altında tutabilmek için bazı güçleri teşkilâtlandırmak ve her an kendi emrinde hazır bir durumda tutmak ve bir taraftan da demokratik hak ve özgürlükleri kısıtlarken, tıpkı işgücü piyasasının olduğu gibi, para-sermayenin de piyasasını yaratmaktır. Bu piyasa spekülâtif işlemlerle yaratılır. Bir politikacının dediği gibi, bunun teşkilâtlısı vardır, teşkilâtsızı vardır. Ama aslına bakarsanız, tefecisinden, en modern bankacısına varıncaya kadar, bütün para kurumları teşkilâtlıdır. Tefecilerin faaliyeti teşkilâtsız değildir. Arkasında teşkilâtlı banka sermayesinin desteği vardır.

Vatandaş elinde biriken, vatandaşın mütevazi tasarrufu «teşkilâtsız sermaye piyasası» sayılmaz. Geleceğe dönük, çok küçük bir güven, bir umut aracıdır. Bundan dolayı «sermaye piyasası» sayılmaz. Ama, kapitalist yoldan kalkınmanın yöntemini benimsemiş egemen sınıf, vatandaşın bu mütevazi tasarrufuna göz dikmiştir. Kendi kalkınması uğruna onu teşkilâtlandırmaya kararlıdır. Bunun da en kolay yolu, vatandaşın gelirine elkoymaktır. Adına, ister mecburi tasarruf densin, ister gönüllü tasarruf... Önemli değil. Önemli olan özündeki manadır. Halkçı bir devlet olmadıkça, durumda herhangi bir değişme de olmaz.

İşte, «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimler, böyle bir zorunluluğun sonuçlarıdır. Bunun da asıl adı : «Kapitalist kalkınma için sermaye piyasası yaratmaktır». Ne kadrosu bizim kadromuzdur. Ne fikir bizim fikrimizdir ve ne de girişim bizim girişimimizdir!... Her şey bizim dışımızda oluşmaktadır.

Burada şöyle bir soru akla geliyor: «Öğretmenin, ya da küçük memurun cebine ne girecektir » Vaktiyle, ilkokul öğretmenlerine mahsus yardımlaşma veya Yardım Sandıkları vb, gibi kuruluşlar öğretmene ne kazandırdıysa.. Emekli Sandığı ve Sosyal Sigortalar ve benzeri gibi kurumlarda toplanan paralar sahiplerine fazladan ne sağladıysa, «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimler de ayni şeyleri sağlayacak ve benzer sonuçları verecektir.

Bir defa daha söyleyelim : «Meyak-Öyak» ve benzeri gibi girişimlerin hiçbirinde de, ne insiyatif ve ne de yönetim, asıl sahiplerinin elinde değildir ve olmayacaktır da.

Bizim, tertemiz, yurtsever meslektaşlarımızın hayallerinde, Eğitim Bakanlığı kaynaklı yayınlarla «Oyak» örneği yaşatılmaktadır. Hayallerimiz onlarla şartlanmıştır. Birincinin üzerinde durmayı gereksiz bulmaktayız. Bu yayınların inandırıcılığı hakkında yayın yapanların imzaları bile o yayınlar hakkında bir kanıya varabilmemizde yeterlidir.

Zannediyoruz ki, meslektaşlarımız, bugünkü şartlar içinde, özelikle Anayasamızın bunca değişikliklere uğramasından ve bunca olaylardan sonra «Öyak» konusunda fazla kafa yormayacaklardır. İnsiyatif bizim elimizde, kadrolar bizim kadrolarımız, devlet kapitalist bir devlet olmadıkça...

BİZE GELEN YAYINLAR

İSPANYA'DA İÇSAVAŞ VE FAŞİZM
Pietro Nenni
Türkçesi : Orhan Suda
Fiyatı : 20 TL.
İsteme Adresi: Suda Yayınları Garan İşhanı, 36/12
Cağaloğlu — İSTANBUL

835 SATIR
SESİNİ KAYBEDEN ŞEHİR
VARAN 3
GECE GELEN TELGRAF
PORTRELER
1+1= BİR
Nâzım Hikmet
Fiyatı : 15 TL.
İzlem Yayınevi : Başmusahip Sk. Tan Apt. No : 1
Cağaloğlu — İSTANBUL

SOSYALİZMİN ALFABESİ
Leo Huberman

8 TL.

Odak Yayınları

BİLİMDE VE FELSEFEDE DİYALEKTİK NEDİR

Ali Kızılırmak

5 TL.

Odak Yayınları
İsteme Adresi : Atatürk Bulvarı 105/13
A N K A R A

YENİ DÖNEM

Aylık Dergi, Yıllık Abone : 50 TL., Altı Aylık : 25 TL.
Haberleşme ve Havale Adresi :
P.K. 433 **BURSA**

★

YEDİNCİ SANAT
Aylık Sinema Dergisi
Sayısı : 5 TL., Yıllık Abone : 50 TL., Altı Aylık : 25 TL.
Yazışma ve Havale Adresi :
P.K. 654 BEYOĞLU _ **İSTANBUL**

İLKE
Aylık İnceleme, Yorum, Belge Dergisi
Yazışma ve Havale Adresi :
P.K. 1222 **İSTANBUL**
Yıllık Abone : 1000 TL. Altı Aylık : 50 TL.
Sayısı : 10 TL.

TÜRKİYE PROLETARYASI
A.ŞNUROV

86 Sayfa 7,5 TL.

İsteme Adresi :

YAR YAYINLARI P.K. 37
İSTANBUL

«... Şnurov'un 'Türkiye Poletaryası' adlı bu önemli incelemesi gerek Jön Türk iktidarı sırasında Türkiye'nin sosyo-ekonomik yapısını, burjuvazi yaratma ve yabancı sermaye ile bütünleşme çabalarını; bu kapitalistleşmeye paralel olarak işçi sınıfının gelişmesini 1923-1929 dönemindeki ağır koşullarını, hem burjuvazi, hem de iktidar ile çatışmasını belgelerle ortaya koymaktadır.»

VARLIK YAYINLARI
Teknoloji Çağında

KALKINMA SORUNU
Metin Ülgüray
204 Sayfa 10 TL.
HALKLARIN PSİKOLOJİSİ
Prof. Abel Mıroğlu
188 Sayfa, 10 TL.

ÇAĞDAŞ SANAT FELSEFESİ
Adnan Turani
241 Sayfa, 15 TL.
VARLIK YILLIĞI 1974
633 Sayfa 25 TL.

İNCİ
John Steinbeck
Roman
128 Sayfa, 8 TL.
GULLİVER'in YOLCULUKLARI
110 Sayfa, 4 TL.

TÖB — DER

Sahibi	:	Ali Bozkurt
Yazı İşleri Md.	:	Musa Uysal
Adres	:	G. Mustafa Kemal Bulvarı 14/1 - 12 ANKARA
Tel	:	25 14 52 - 17 49 27

Abone : Yıllık 20 TL. 6 Aylık 10 TL.
Dış Ülkeler : Yıllık 50 TL.
Fiyatı : 1 TL.

ŞARK MATBAASI ANKARA — 1973

Sayın : ....

____

____

____